

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

(за матеріалами фермерського господарства «ГУДИМ»)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

601-ЕО 12176635 КР

Розробила студентка групи 601-ЕО

Ладатко Н. Ю.

Керівник: д.е.н., доцент

Дмитренко А. В.

Рецензент: головний бухгалтер ФГ «ГУДИМ»

Гудим Є. Д.

Засвідчую, що в цій роботі немає запозичень із
праць інших авторів без відповідних посилань

Ладатко Н. Ю.

Підтверджую достовірність даних,
використаних у роботі

Дмитренко А. В.

Допустити до захисту
Завідувач кафедри

Свистун Л. А.

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	5
1.1. Економічна характеристика, види діяльності та організаційно-управлінська структура фермерського господарства «Гудим».....	5
1.2. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві.....	9
1.3. Аналіз основних техніко-економічних показників діяльності суб'єкта господарювання.....	15
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	29
2.1. Нормативно-правове регулювання ведення бухгалтерського обліку в Україні.....	29
2.2. Сучасні підходи до організації бухгалтерського обліку в умовах цифровізації.....	32
2.3. Зарубіжний досвід використання сучасних технологій у бухгалтерському обліку.....	37
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ДІЮЧОЇ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА «ГУДИМ».....	42
3.1. Аналіз організації документообігу та формування облікової інформації.....	42
3.2. Оцінка стану автоматизації бухгалтерського обліку.....	46
3.3. Проблеми функціонування облікової системи на підприємстві.....	51
3.4. Напрями підвищення ефективності облікової системи.....	55
РОЗДІЛ 4. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	59
4.1. Розробка пропозицій щодо впровадження сучасних програмних засобів (BAS, М.Е.Дос, хмарні сервіси).....	59
4.2. Удосконалення системи електронного документообігу.....	63
4.3. Автоматизація процесів формування звітності.....	68
4.4. Розрахунок економічного ефекту від удосконалення облікової системи.....	73
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81
ДОДАТКИ.....	88

				601-EO	12176635	KP	
	П. І. Б.	Підпис	Дата				
Розроб.	Ладатко Н. Ю.			Удосконалення облікової системи підприємства в умовах застосування сучасних технологій (за матеріалами фермерського господарства «ГУДИМ»)	Стадія	Арк.	Аркушів
Перевір.	Дмитренко А. В.				2	88	
Н. контр.	Ладатко Н. Ю.				Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка Кафедра ФіББО		2
Затверд.	Свистун Л.А.						

ВСТУП

Сучасний розвиток аграрного сектору України характеризується високими темпами цифровізації, зростанням конкурентного середовища та необхідністю адаптації підприємств до нових технологічних викликів. За цих умов ефективність ведення бухгалтерського обліку набуває особливого значення, оскільки саме облікова система є основою для формування фінансової та управлінської інформації, ухвалення стратегічних рішень, планування виробництва та взаємодії з контролюючими органами. Для фермерських господарств, які працюють у сезонних циклах і здійснюють значний обсяг операцій із матеріальними ресурсами, правильна організація обліку є визначальним чинником економічної стабільності.

Незважаючи на загальні тенденції цифрової трансформації, багато аграрних підприємств досі використовують традиційні механізми обліку, які базуються на паперовому документообігу, ручному введенні даних та фрагментованих інформаційних потоках. Такий підхід ускладнює своєчасність формування облікових реєстрів, знижує точність даних, створює ризики помилок і збільшує витрати робочого часу. У результаті управлінські рішення приймаються із запізненням або на основі неповної інформації, що негативно впливає на рентабельність виробництва.

У цьому контексті особливої актуальності набуває питання модернізації облікової системи фермерських господарств, зокрема шляхом упровадження сучасних комп'ютерних технологій, систем електронного документообігу та інтегрованих платформ для збору, обробки й аналізу даних. Цифровізація обліку не лише підвищує швидкість і точність облікових операцій, а й створює нові можливості для стратегічного управління, прогнозування, оптимізації ресурсів і підвищення ефективності господарювання.

Метою магістерської роботи є комплексне дослідження теоретичних і методичних засад формування облікової системи підприємства, аналіз діючої системи бухгалтерського обліку у фермерському господарстві «Гудим», виявлення проблемних аспектів її функціонування та розробка практичних рекомендацій щодо її удосконалення з використанням сучасних технологічних рішень.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі завдання:

- дослідити нормативно-правові засади ведення бухгалтерського обліку в Україні;
- проаналізувати сучасні підходи до організації облікових процесів в умовах цифровізації;
- вивчити зарубіжний досвід використання сучасних технологій у бухгалтерському обліку;
- здійснити оцінку документообігу та рівня автоматизації обліку у ФГ «Гудим»;
- визначити ключові проблеми у функціонуванні облікової системи;
- розробити напрями підвищення ефективності облікової системи на основі цифрових технологій;
- здійснити економічне обґрунтування запровадження запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження є процеси формування та функціонування облікової системи підприємства в умовах цифрової трансформації. Предметом дослідження є фермерське господарство «Гудим» як представник малих аграрних підприємств із типовою для галузі системою обліку.

Методологічною основою роботи стали загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: аналіз і синтез, порівняння, логічне узагальнення, методи економічного аналізу, графічний і табличний методи представлення результатів, елементи системного підходу.

Наукова новизна дослідження полягає у розробці комплексної моделі модернізації облікової системи фермерського господарства шляхом упровадження сучасних програмних продуктів та цифрових інструментів, що дозволяє забезпечити інтегрованість інформаційних потоків, підвищити точність даних і поліпшити якість управлінських рішень.

Практичне значення роботи полягає у можливості застосування запропонованих рекомендацій на прикладі ФГ «Гудим» та в інших фермерських господарствах, які прагнуть підвищити ефективність своєї діяльності шляхом цифровізації облікових процесів.

РОЗДІЛ 1 ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Економічна характеристика, види діяльності та організаційно-управлінська структура фермерського господарства «Гудим»

ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО «ГУДИМ» (далі – Господарство) є комерційною організацією, створеною членами однієї сім'ї, які внесли майновий та грошовий внесок, для здійснення підприємницької діяльності з виробництва сільськогосподарської продукції та її реалізації, заснованої на їх особистій трудовій участі і використанні земельної ділянки, наданої для цих цілей відповідно до чинного законодавства України.

Господарство у своїй діяльності керується Конституцією України, Земельним кодексом України, Законом України «Про фермерського господарство», інших нормативно-правових актів та діє на підставі Статуту[1-5].

Місце знаходження Господарства: вулиця Польова, 8, с. Малий Кобелячок, Новосанжарського району Полтавської області, 39333.

Основною діяльністю є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур.

Господарство:

- є юридичною особою;
- має самостійний баланс і діє на основі повного господарського розрахунку і самофінансування;
- має право від свого імені укладати договори, набути і здійснювати майнові та особисті немайнові права і нести обов'язки, бути позивачем і відповідачем у судах, відкривати розрахунковий, валютний та інші рахунки в установах банків, мати печатку, штампи та інші реквізити зі своїм найменуванням.

Метою господарства є одержання прибутку, наступного його розподілу між учасниками пропорційно трудового внеску кожного з них та досягнення економічних і соціальних результатів.

Господарство має право:

1. Самостійно господарювати на землі.

2. Використовувати земельні ділянки відповідно до цілей, для яких вони надані.

3. Власності на посіви, посадки сільськогосподарських культур і насаджень, вироблену сільськогосподарську продукцію і доходи від її реалізації, за винятком випадків, коли земельна ділянка передана в оренду.

4. Використовувати в установленому порядку для своїх потреб наявні на земельній ділянці загальнопоширені корисні копалини, торф, водні об'єкти, а також експлуатувати інші корисні властивості землі.

5. Зводити в установленому порядку житлові, виробничі, культурно-побутові та інші будівлі і споруди.

6. У встановленому порядку проводити зрошувальні, осушувальні та інші меліоративні роботи, будувати ставки та інші водойми.

7. У разі вилучення земельної ділянки або добровільної відмови від неї отримати повну компенсацію витрат на підвищення родючості землі.

8. Передавати тимчасове користування земельною ділянкою або її частину у випадках і порядку, передбачених законодавством України.

9. Добровільно відмовитися від земельної ділянки.

10. Установленому порядку вимагати встановлення та припинення земельного сервітуту.

Господарство зобов'язане:

1. Забезпечити використання земельних ділянок відповідно до цільового призначення та умов їх надання.

2. Ефективно використовувати надані земельні ділянки, підвищувати їх родючість, застосовувати природоохоронні технології виробництва, не допускати погіршення екологічної обстановки в результаті своєї господарської діяльності.

3. Здійснювати комплекс заходів що охорони землі передбачених законодавством.

4. Своєчасно вносити плату за земельні ділянки.

5. Не порушувати права інших землекористувачів, землевласників і власників земельних ділянок, а також орендарів земельних ділянок.

6. Установленому порядку забезпечити надання земельного сервітуту.

7. Всі розрахунки, включаючи платежі в бюджет проводити календарні черговості розрахункових документів (настання строків платежів).

Органами управління Фермерського Господарства є:

- Загальні збори Засновників Господарства;
- Голова Господарства.

Вищим органом управління Господарством є Загальні збори засновників Господарства. Виконавчим органом є Голова Господарства.

Головою фермерського господарства є його засновник. Голова ФГ представляє фермерське господарство перед органами державної влади, підприємствами, установами, організаціями та окремими громадянами чи їх об'єднаннями відповідно до закону.

Організаційна структура управління ФГ «ГУДИМ» зображена на рис. 1.1.

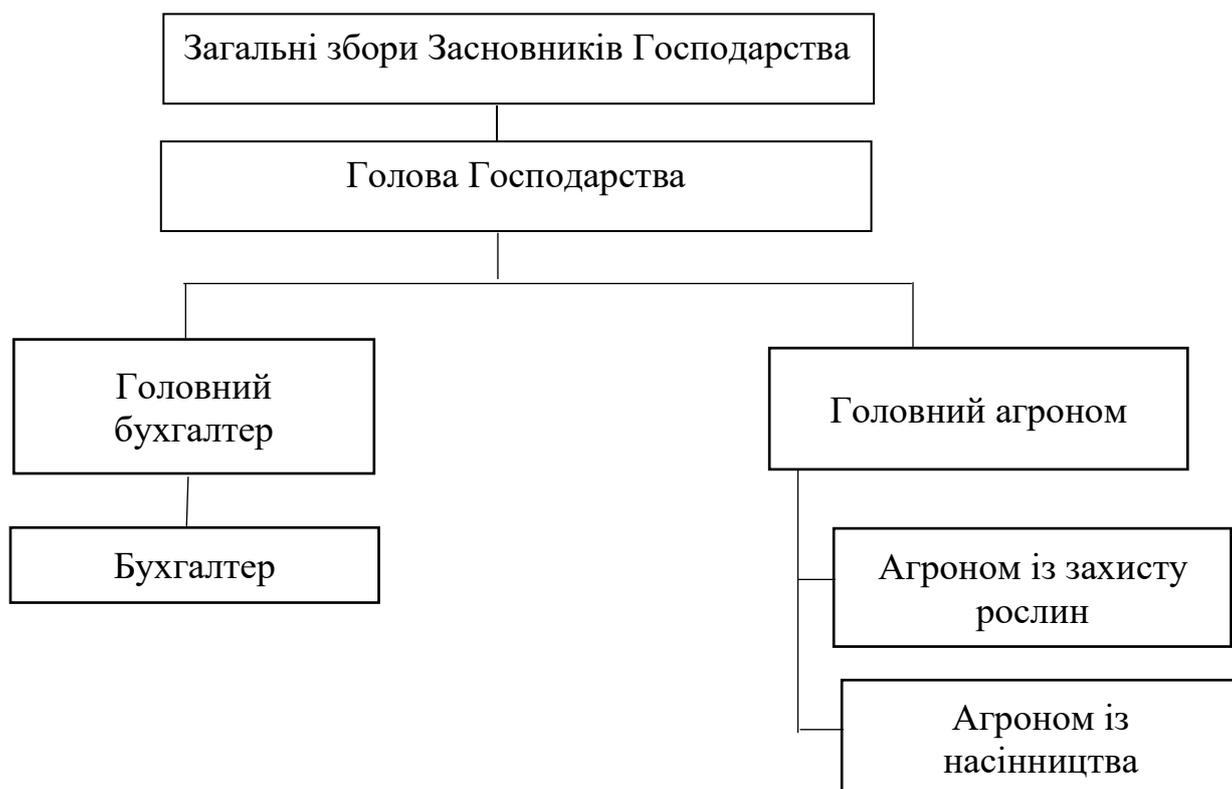

Рис.1.1 – Організаційно-управлінська структура ФГ «ГУДИМ»

Голова ФГ укладає від імені господарства угоди та вчиняє інші юридично значимі дії відповідно до законодавства України.

Голова ФГ може письмово доручати виконання своїх обов'язків одному з членів господарства або особі, яка працює за контрактом.

Для забезпечення фінансово-господарської діяльності Господарства, а також для гарантії його зобов'язань, за рахунок внесків засновників створюється статутний капітал.

Статутний капітал в розмірі 1000,00 (тисяча) гривень. Частка Засновника у статутному капіталі складає 100% від загального розміру.

Головний агроном має такі основні обов'язки:

- планування та організація всього технологічного процесу на виробництві;
- управління регіональною виробничою ділянкою з метою досягнення цілей, що відповідають вимогам до загальної кількості, якості і термінів здійснення діяльності;
- координація діяльності: посів, насадження, обробіток, нанесення хімікатів на посіви, збирання урожаю, оцінка якості урожаю;
- облік інформації та зведення оперативних даних (кількість оброблених гектарів, обсяг використаних хімічних речовин, насіння, добрив);
- проведення аналізу ґрунту та попередників для визначення типу і необхідної кількості добрив для максимізації урожайності;
- проведення оцінки поля для визначення дати досягання культур, прийняття рішення щодо подальшої хімічної обробки або оцінювання потенційних втрат урожаю внаслідок несприятливих погодних умов/хвороб;
- узгодження єдиної програми вирощування для культур виробничої ділянки.

Агроном із захисту рослин:

- організовує роботу з боротьби зі шкідниками, хворобами сільськогосподарських рослин і бур'янами;
- проводить систематичне обстеження сільськогосподарських угідь господарства, визначає площі, ступінь зараження їх шкідниками і хворобами та конкретні методи боротьби з ними;
- складає карту забур'яненості полів;

- забезпечує проведення комплексу профілактичних і винищувальних заходів із захисту сільськогосподарських рослин від шкідників, хвороб і бур'янів агротехнічними, хімічними, біологічними та іншими засобами;

- контролює додержання правил і вимог зберігання, транспортування та застосування пестицидів;

- визначає економічну ефективність заходів із захисту рослин;

Агроном з насінництва:

- організовує роботу з вирощування високоякісних сортів насіння і садивного матеріалу, а також створення в необхідній кількості насінневого фонду господарства;

- забезпечує найоптимальніші терміни закладання насінницьких ділянок, проведення агрономічних заходів з догляду за ними з метою одержання високоякісного насіння;

- організовує своєчасне збирання насінницьких посівів, засипання, обробку насіння після збирання і доведення його до високих посівних кондицій;

- здійснює контроль за правильним його зберіганням, а також використанням сортового насіння для сівби;

- проводить роботу із сортозаміни та сортооновлення;

- забезпечує упровадження у виробництво нових високоякісних сортів і гібридів.

Отже, в цілому організаційна та управлінська структури господарства повністю відповідають обраному напрямку виробництва та забезпечують нормальний виробничий процес. Основними напрямками діяльності підприємства є виробництво, заготівля та реалізація сільськогосподарської продукції.

1.2 Організація бухгалтерського обліку на підприємстві

Ведення бухгалтерського обліку у Фермерському господарстві «ГУДИМ» здійснюється відповідно до чинного законодавства України, зокрема Закону "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність"[4], а також відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та інших нормативних

актів, які регулюють облікову діяльність в країні. Це забезпечує правильне відображення фінансових операцій та стану справ господарства, а також надає достовірну інформацію для внутрішнього управління та зовнішньої звітності.

Бухгалтерія Фермерського господарства «ГУДИМ» складається з двох бухгалтерів: головного бухгалтера – Гудим Євгеній Дмитрович, та бухгалтера (рис. 1.2).

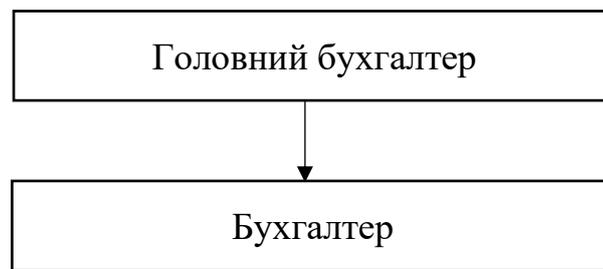

Рисунок 1.2 – Бухгалтерія Фермерського господарства «ГУДИМ»

Права та обов'язки головного бухгалтера та бухгалтера закріплені в посадових інструкціях.

Головний бухгалтер відповідає за широкий спектр обов'язків у галузі обліку та фінансів:

1. Ведення бухгалтерського обліку, дотримуючись встановлених законодавством методологічних принципів та враховуючи специфіку діяльності підприємства.
2. Організація та контроль роботи бухгалтерської служби, включаючи відображення всіх господарських операцій у бухгалтерському обліку.
3. Запобігання несанкціонованому коригуванню записів у первинних документах та облікових регістрах, а також збереження документів та звітності.
4. Підготовка фінансової звітності підприємства на основі даних бухгалтерського обліку та подання її користувачам у встановлені строки.
5. Надання об'єктивної інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства.
6. Участь у підготовці та поданні інших видів звітності, яка вимагає підпису головного бухгалтера.

7. Розрахунок та перерахунок податків та зборів, а також розрахунки з кредиторами відповідно до договірних зобов'язань.

8. Контроль за касовими операціями та ефективним використанням ресурсів підприємства.

9. Участь у проведенні інвентаризацій та оформлення матеріалів, пов'язаних з нестачею та втратами.

Обов'язки бухгалтера на ФГ «ГУДИМ»:

1. Ведення бухгалтерського обліку згідно з установленими методологічними принципами та формами обліку, з урахуванням особливостей діяльності підприємства.

2. Забезпечення повного та достовірного відображення інформації у бухгалтерському обліку на основі первинних документів.

3. Підготовка та подання документів для розрахунків з банківськими установами, а також для розрахунків з кредиторами відповідно до угод.

4. Участь у проведенні інвентаризацій та оформлення документів, пов'язаних з нестачею та втратами.

5. Підготовка фінансової звітності та іншої періодичної звітності на основі даних бухгалтерського обліку.

6. Забезпечення збереження та оброблення документів та звітності згідно з встановленими вимогами.

7. Участь у розробленні пропозицій щодо удосконалення бухгалтерського обліку та організації фінансової діяльності підприємства.

8. Постійне вивчення та оновлення нормативно-методичних документів з питань обліку та фінансів.

9. Виконання інших завдань, визначених безпосереднім керівником.

За відсутності головного бухгалтера його обов'язки виконує інший бухгалтер.

Форма ведення бухгалтерського обліку передбачає часткове використання комп'ютерної програми «М.Е.Дос» і «BAS».

Фермерське господарство "ГУДИМ" являється суб'єктом малого підприємництва та складає фінансову звітність у формі №1-м (Баланс) та формі №2-м (Звіт про фінансові результати). ФГ оподатковується за спрощеною

системою оподаткування та належить до 4-ої групи. Податковий облік ведеться відповідно до Податкового кодексу України[2].

У ФГ "ГУДИМ" до основних засобів відносяться матеріальні активи, термін користування яких становить більше 1 року, а їх вартість (без ПДВ) перевищує 6000,00 гривень за одиницю. Це важливо для належного відображення і оцінки фінансового стану господарства.

Основні засоби ФГ "ГУДИМ" оцінюються за прямолінійним методом амортизації, що передбачає річне відрахування амортизації, розраховане шляхом поділу амортизаційної вартості об'єкта на строк його корисного використання. При цьому ефективний строк корисного використання основних засобів поділяється на групи згідно з Податковим кодексом України[2].

Якщо залишкова вартість основних засобів на дату балансу перевищує 10% їх справедливої вартості, то вона підлягає переоцінці.

До складу малоцінних матеріальних цінностей включаються об'єкти зі строком корисного використання один рік і вартістю менше 6000 гривень за одиницю.

Вибуття запасів оцінюється за методом середньозваженої собівартості, при цьому враховуються витрати, пов'язані з їх придбанням.

Загальновиробничі та загальногосподарські витрати розподіляються пропорційно до нарахованої заробітної плати працівників.

Грошові кошти в фінансовій звітності розглядаються як кошти на поточному рахунку та в касі підприємства.

Контроль за перерахуванням коштів з поточного рахунку, дотаційного рахунку на погашення податків, розрахунки за різними організаціями може бути здійснений лише з дозволу Голови ФГ.

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи та послуги включається в баланс за чистою вартістю реалізації.

ФГ «ГУДИМ» використовує уніфіковану форму основних облікових документів, затверджену Держкомстатом України. Для реєстрації фінансово-господарських операцій, для яких не передбачено уніфікованих форм,

використовуються самостійно розроблені форми основних облікових документів, що містять обов'язкові реквізити, визначені законодавством.

Повноваження щодо ведення господарських операцій та підписання первинних бухгалтерських документів покладено на перелік осіб, визначених внутрішніми організаційно-розпорядчими документами. Цей персонал несе повну відповідальність за дотримання чинного законодавства та Статуту господарства, відповідно до посадових інструкцій.

Бухгалтерський облік у господарстві ведеться на основі спрощеного Плану рахунків. Оскільки мале підприємство зобов'язане використовувати спрощений План рахунків бухгалтерського обліку № 186 від 19.04.2001 р. [4] за умови обрання простої або спрощеної форми обліку.

Фінансова звітність НП(С)БО складається на основі даних бухгалтерського обліку, які включають інформацію про активи, зобов'язання, капітал, господарські операції та результати діяльності.

Малі підприємства застосовують просту форму або спрощену форму бухгалтерського обліку (рис. 1.3).

У Фермерському господарстві «ГУДИМ» облік ведеться за простою формою. Це передбачає використання Журналу обліку господарських операцій (Журналу). У разі потреби облік господарських операцій може продовжуватися в листах, які додаються до цього Журналу. Для аналітичного обліку розрахунків з оплати праці, дебіторами і кредиторами суб'єкти малого підприємництва використовують Відомість 3-м. Підсумкові дані з цих відомостей заносяться до Журналу обліку господарських операцій у відповідну графу.

У Журналі обліку господарських операцій проводяться записи згідно з даними первинних і зведених облікових документів, а також інформації про нарахування заробітної плати, амортизацію та інше. Кожна операція відображається у графі 3 "Зміст операції", де реєструються господарські операції за позиціями. Сума операції відображається у графах "Дебет" і "Кредит", де зазначається сума операції за двома бухгалтерськими рахунками відповідних видів активів, власного капіталу, зобов'язань, доходів і витрат.

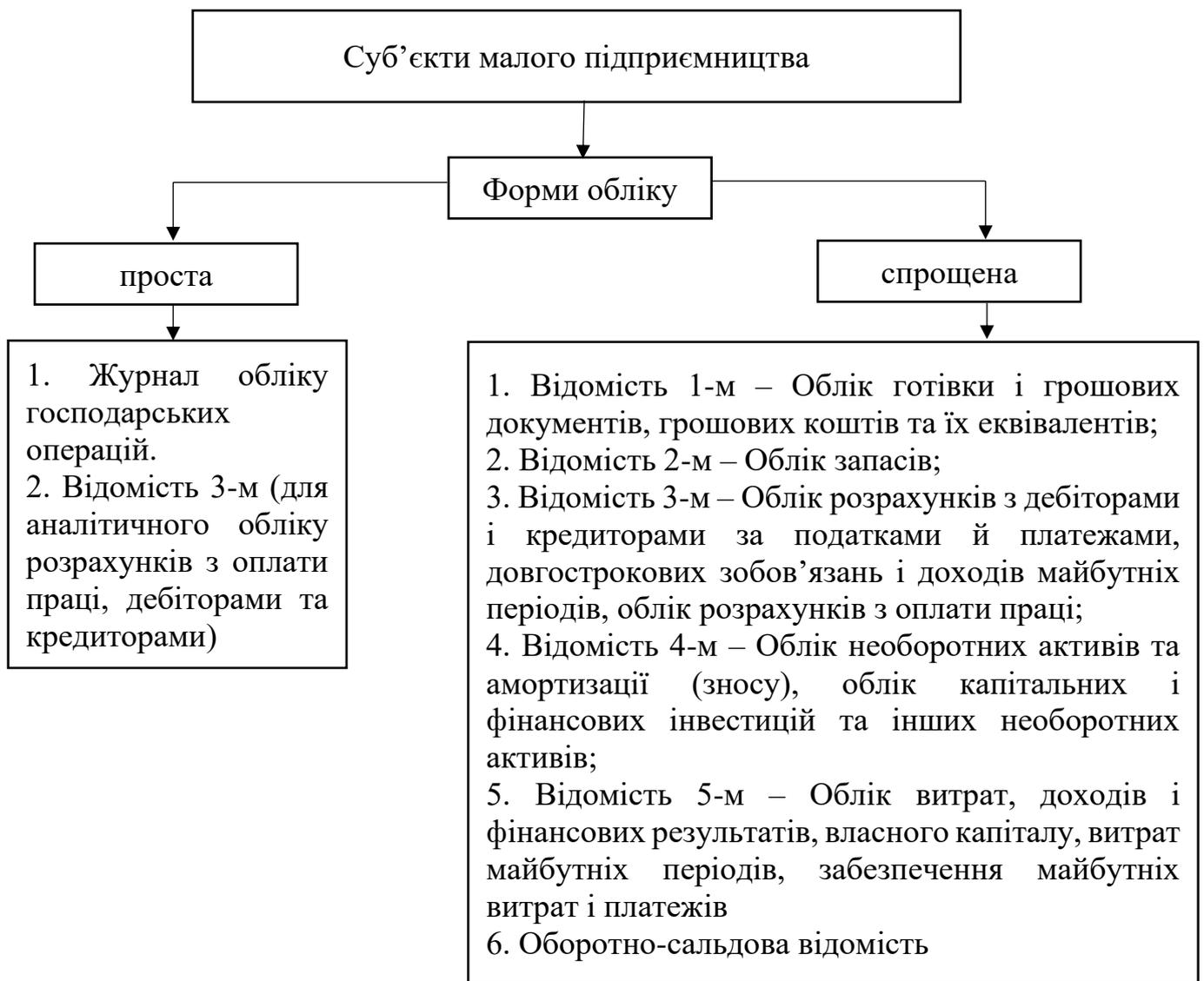

Рис. 1.3 – Регістри простої та спрощеної форми обліку для суб'єктів малого підприємництва

Остаточні показники в Журналі визначаються шляхом підрахунку суми дебетових і кредитових оборотів за всіма рахунками бухгалтерського обліку і виведенням сальдо на кінець місяця (графи 5-46). Дебетовий і кредитовий обороти за місяць повинні бути однаковими і дорівнювати сумі граfi 4 "Сума" рядка "Всього оборотів за місяць".

У цілому, організація обліку на Фермерському господарстві "ГУДИМ" є системною та дотримується вимог як законодавства, так і стандартів бухгалтерського обліку. Це забезпечує надійність та достовірність облікової інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень та аналізу фінансового стану господарств

1.3 Аналіз основних техніко-економічних показників діяльності суб'єкта господарювання

Аналіз основних техніко-економічних показників є важливим етапом оцінки результатів діяльності суб'єкта господарювання, оскільки дозволяє комплексно охарактеризувати рівень ефективності використання ресурсів, фінансовий стан підприємства, його платоспроможність, ділову активність та перспективи подальшого розвитку. Такий аналіз дає змогу не лише оцінити поточний стан господарства, а й виявити тенденції змін у динаміці, сильні та слабкі сторони фінансово-господарської діяльності.

Для аналізу ефективності діяльності фермерського господарства доцільно розрахувати систему взаємопов'язаних показників, які відображають різні аспекти функціонування підприємства. До них належать показники майнового стану (активи, їх структура та динаміка), показники фінансової стійкості (власний капітал, зобов'язання, співвідношення між ними), показники ліквідності та платоспроможності, що характеризують здатність підприємства своєчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Важливе місце також займають показники доходів і витрат, фінансових результатів та рентабельності, які дозволяють оцінити ефективність господарської діяльності та прибутковість підприємства.

Окрему групу становлять показники ділової активності, які відображають швидкість обігу активів, ефективність використання оборотних коштів та результативність операційної діяльності. Не менш значущими є трудові показники, що характеризують забезпеченість підприємства трудовими ресурсами, рівень продуктивності праці та ефективність використання персоналу. Сукупність зазначених показників дозволяє сформулювати цілісне уявлення про економічний потенціал підприємства та рівень його розвитку.

Результати розрахунку основних техніко-економічних показників діяльності ФГ «Гудим» за 2022–2024 роки наведено у таблиці 1.1 (Додаток Б).

Отже, активи фермерського господарства у 2024 році порівняно з 2023 роком зросли на 1553,1 тис. грн., або на 1,07 %. Аналізуючи склад активів господарства, бачимо, що необоротні активи складаються лише з основних засобів. Вартість необоротних активів у 2024 році зросла на 5599,6 тис. грн або на 1,6 %. Активи Фермерського господарства у 2023 році порівняно з 2022 роком зменшилися на 1332,6 тис. грн., або на 94,47 %. Вартість необоротних активів у 2023 році зменшилися на 810,6 тис. грн або на 92,04 %.

Оборотні активи у 2024 році становлять 9329,6 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком зменшилися на 4046,5 тис. грн або 0,7 %. Запаси у 2024 році становлять 8074,7 тис. грн. і в порівнянні з 2023 роком також меншилися 3642,6 тис. грн або 0,7 %. Оборотні активи у 2023 році становлять 13376,1 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком зменшилися на 522 тис. грн або 96,24 %. Запаси у 2023 році становлять 10791,3 тис. грн. і в порівнянні з 2022 роком збільшилися 491,3 тис. грн або 104,77 %.

Дебіторська заборгованість у 2024 році становить 146,5 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком зменшилися на 270,2 тис. грн або 0,35 %. Гроші та їх еквіваленти у 2024 році становить 477,0 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком зменшилися на 745,4 тис. грн або 0,39 %. Інші оборотні активи у 2024 році становить 631,4 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком збільшилися на 611,7 тис. грн або 32 %. Дебіторська заборгованість у 2023 році становить 416,7 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком зменшилась на 18,6 тис. грн або 95,73 %. Гроші та їх еквіваленти у 2023 році становить 1222,4 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком зменшилися на 655,3 тис. грн або 65,1 %. Інші оборотні активи у 2023 році становить 19,7 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком зменшилось на 57,3 тис. грн або 25,58 %.

Структура активів господарства за 2022-2024 роки відображена на рисунку 1.4, 1.5 та 1.6.

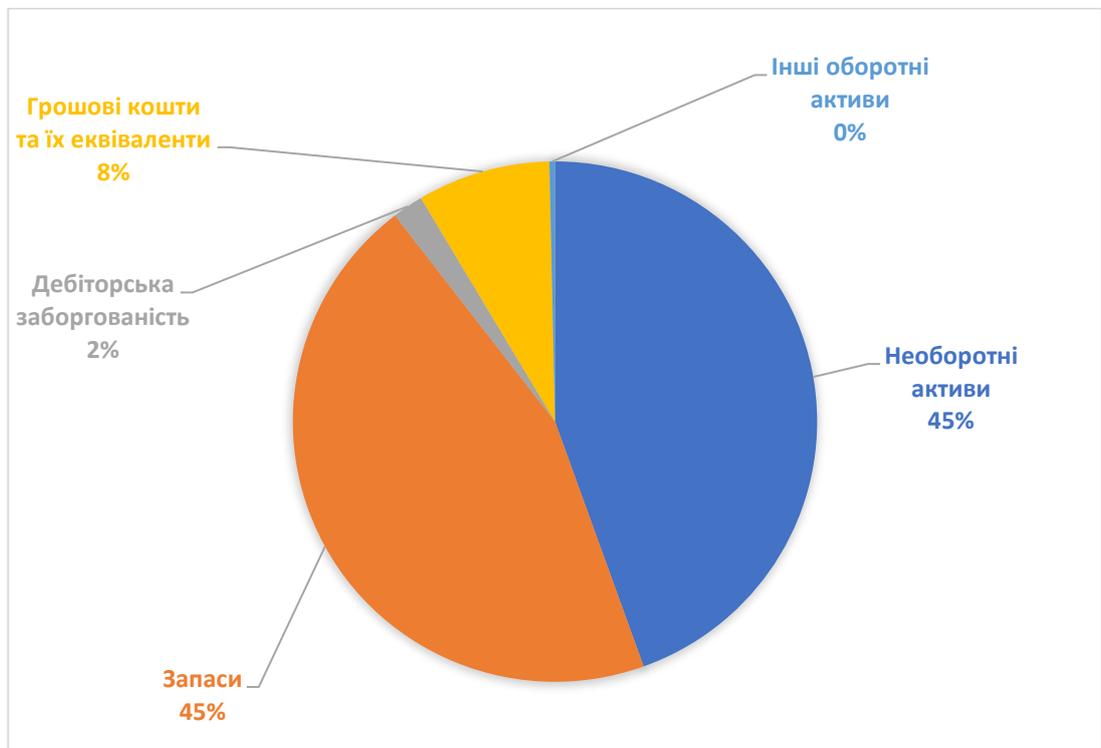

Рисунок 1.4 – Структура активів підприємства за 2022 рік

Аналізуючи рисунки 1.4, 1.5 та 1.6 з'ясуємо, що структура активів ФГ «ГУДИМ» за 2022-2024 роки має значні зміни. Найбільшу частку в структурі активів становлять запаси та необоротні активи. Високий обсяг запасів у 2023 році обумовлено специфікою галузі, де важливо мати достатній обсяг продукції чи матеріалів для задоволення змінного попиту чи покриття виробничих потреб. Велика частина необоротних активів у 2024 році свідчить про значний внесок в основні засоби, такі як будівлі, обладнання та транспортні засоби.

Досліджуване Фермерське господарство у 2022 році має короткостроковий кредит у сумі 3000 тис. грн., а 2023 році має інші поточні зобов'язання у сумі 79,3 тис. грн.

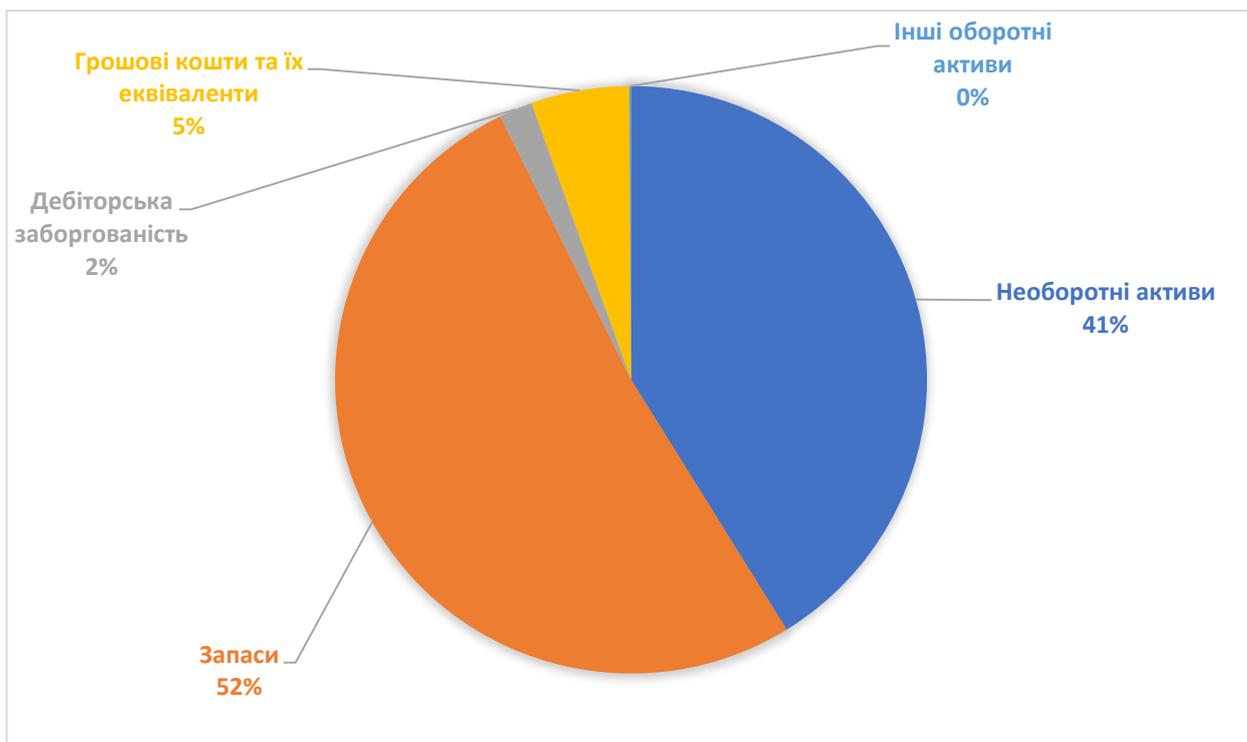

Рис. 1.5 – Структура активів підприємства за 2023 рік

Власний капітал господарства заборгованість у 2024 році становить 24298,0 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком збільшився 1632,4 тис. грн за рахунок зростання нерозподіленого прибутку. В складі власного капіталу є резервний капітал, значення якого не змінювалося за два роки та становить 1000 грн. Власний капітал господарства заборгованість у 2023 році становить 22665,6 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком збільшився 1588,1 тис. грн за рахунок зростання нерозподіленого прибутку.

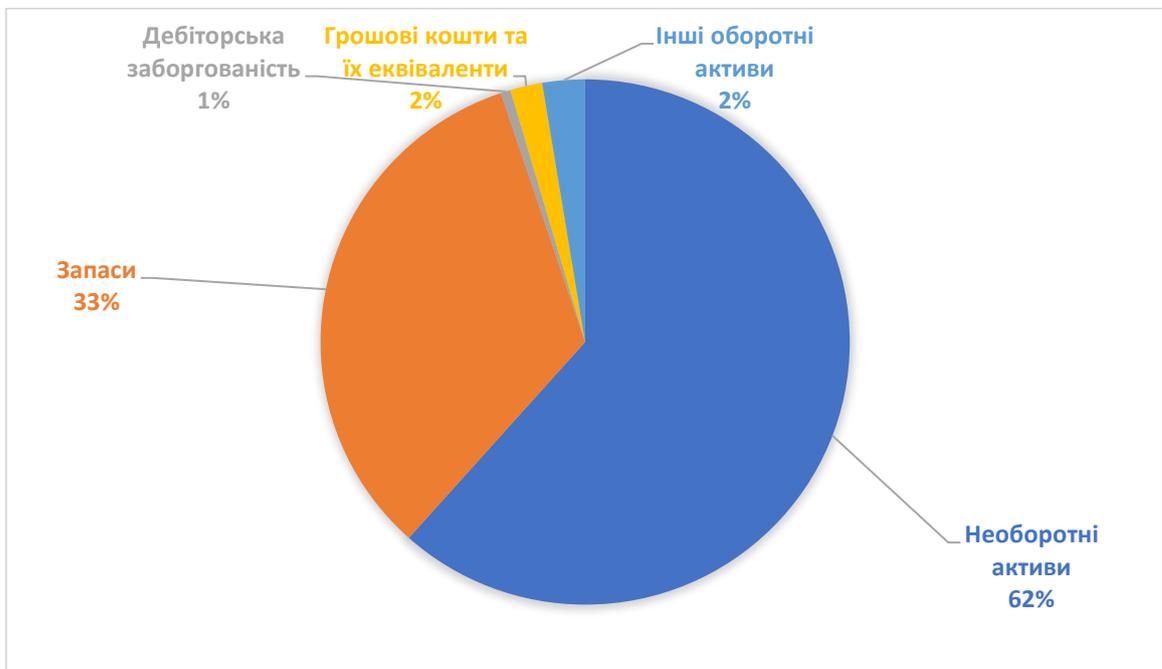

Рис. 1.6 – Структура активів підприємства за 2024 рік

Динаміку власного капіталу за 2022-2024 роки зображено на рисунку 1.7.

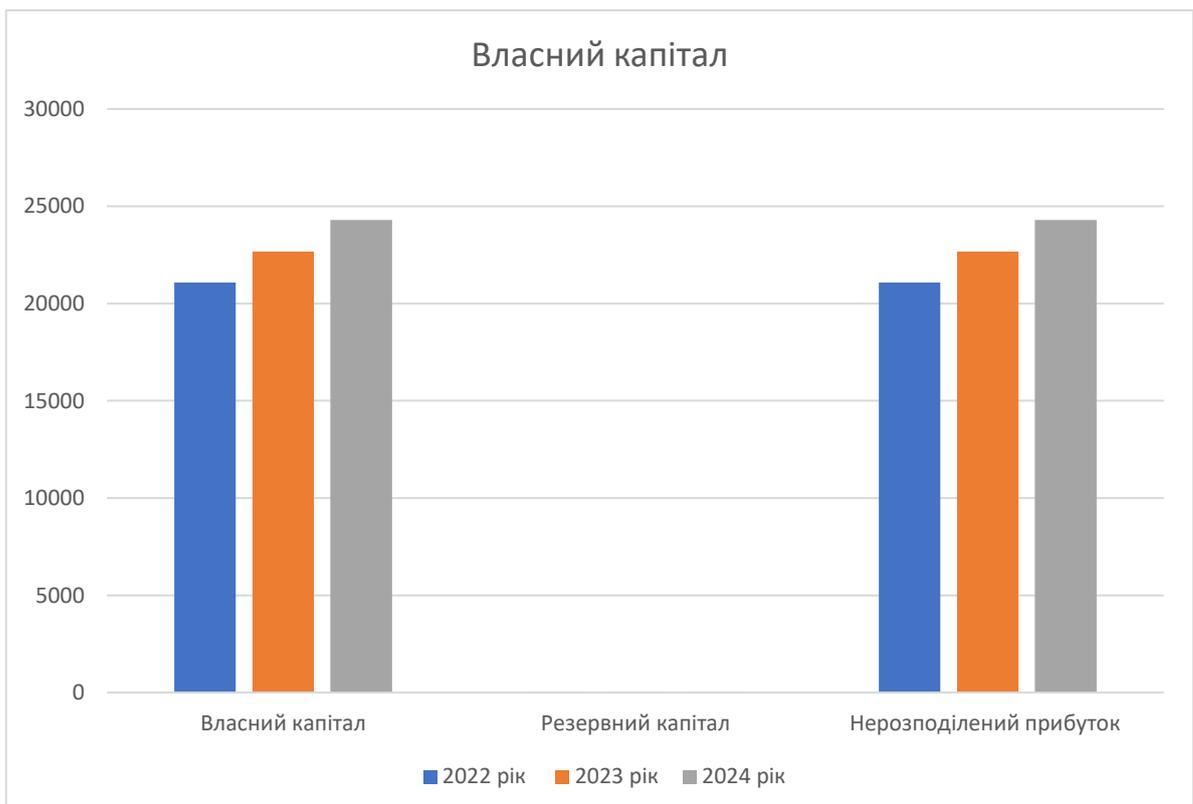

Рис. 1.7 – Динаміка власного капіталу за 2022-2024 роки Фермерського господарства «ГУДИМ»

Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції у 2024 році становить 25891,9 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком збільшилась на 2611,3 тис. грн або 1,11 %. Собівартість реалізованої продукції у 2024 році становить 22866 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком збільшилась на 2640,2 тис. грн або 1,13 %. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції у 2023 році становить 23280,6 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком збільшилась на 7038,2 тис. грн або 143,33 %. Собівартість реалізованої продукції у 2023 році становить 20225,8 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком збільшилась на 6455,8 тис. грн або 146,88 %

Прибуток до оподаткування та чистий прибуток у 2024 році становлять 1632,3 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком збільшились на 44,2 тис. грн або 1,02 %. Прибуток до оподаткування та чистий прибуток у 2023 році становлять 1588,1 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком збільшились на 517 тис. грн або 148,27 %. Ці обидва показники мають однакове значення, оскільки ФГ «ГУДИМ» не сплачує податок на прибуток, бо підприємство на спрощеній системі оподаткування.

Динаміку чистого доходу (виручки) від реалізації продукції та собівартість реалізованої продукції ФГ «ГУДИМ» за 2022-2024 роки наведено на рисунку 1.8.

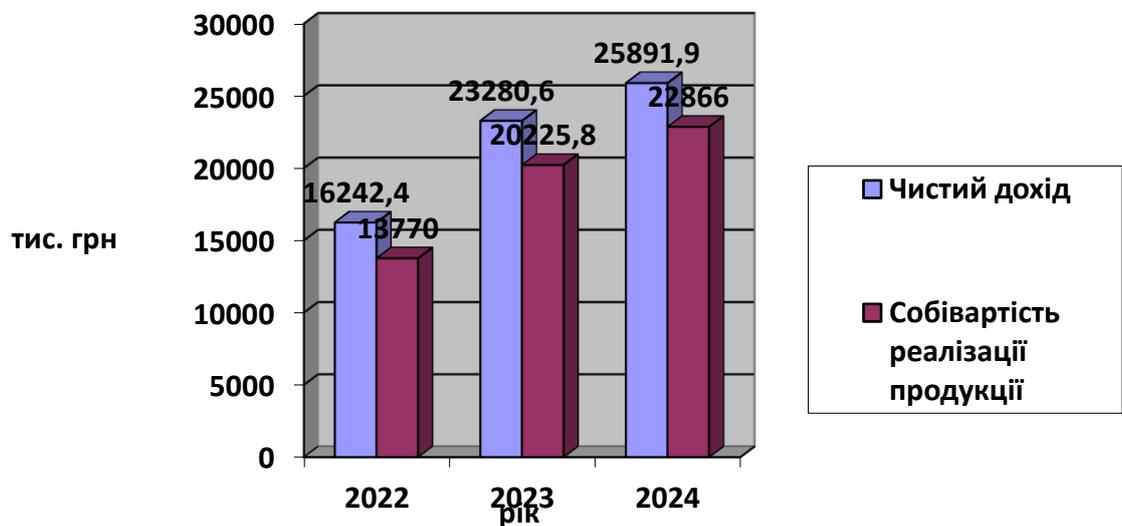

Рис. 1.8 – Динаміка чистого доходу (виручки) і собівартості реалізації підприємства за 2022-2024 роки

Середня вартість активів у 2024 році становить 23521,45 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком збільшились на 110,25 тис. грн або 1 %. Середня вартість активів у 2023 році становить 23411,2 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком збільшились на 1369,55 тис. грн або 106,21 %. Зміни пов'язані з збільшенням запасів і грошових коштів та їх еквівалентів фермерського господарства.

Середній розмір власного капіталу у 2024 році становить 23481,8 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком збільшились на 1610,25 тис. грн або 1,07 %. Середній розмір власного капіталу у 2023 році становить 21871,55 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком збільшились на 1329,9 тис. грн або 106,47 %. Зміни відбулися за рахунок зростання нерозподіленого прибутку.

Середній розмір власного оборотного капіталу у 2024 році становить 18063,2 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком збільшились на 5965,75 тис. грн або 1,49 %. Середній розмір власного оборотного капіталу у 2023 році становить 12097,45 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком збільшились на 1682,15 тис. грн або 116,15 %. Зміни відбулися в ході збільшення власного капіталу.

Динаміку середньої вартості активів, розміру власного капіталу та власного оборотного капіталу ФГ «ГУДИМ» за 2022-2024 рр. зображено на рис. 1.9.

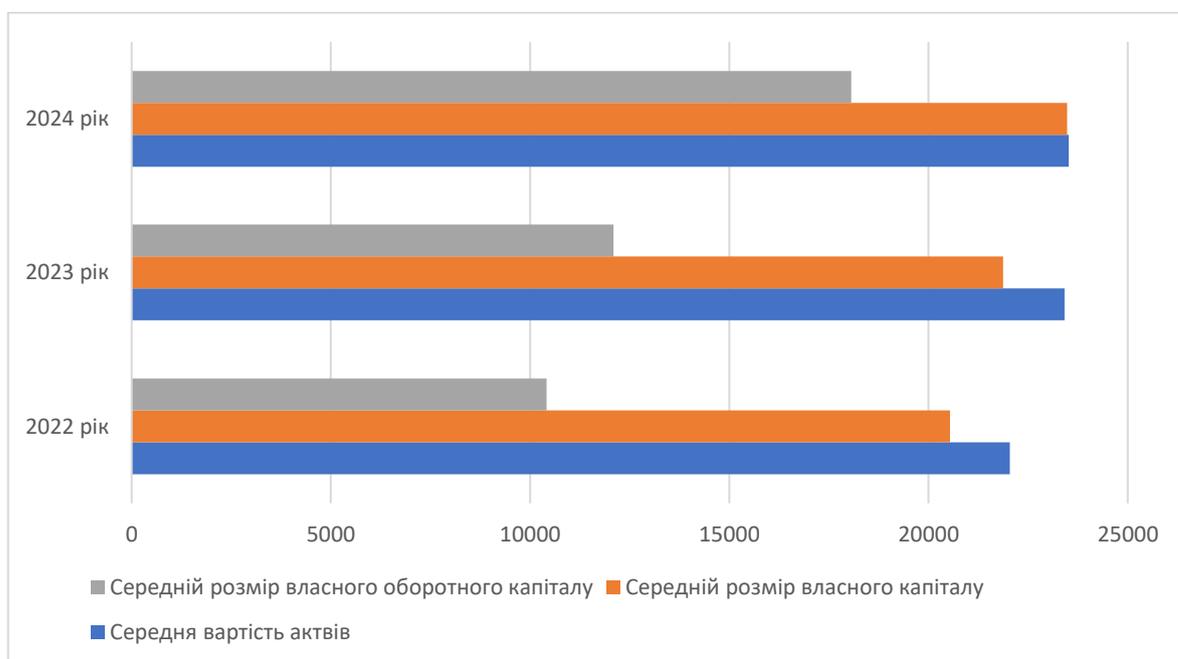

Рис. 1.9 – Динаміка середньої вартості активів, розміру власного капіталу та власного оборотного капіталу ФГ «ГУДИМ» за 2022-2024 рр.

Рентабельність активів у 2024 році становить 0,069 % і в порівнянні з 2022 роком зменшилась на 0,001 %. Рентабельність активів у 2023 році становить 6,78 % і в порівнянні з 2022 роком збільшилась на 1,92 %. Це відбулося за рахунок збільшення середньої вартості активів і незначного збільшення чистого прибутку.

Рентабельність власного капіталу у 2024 році становить 0,07 % і в порівнянні з 2021 роком не змінилась. Рентабельність власного капіталу у 2023 році становить 7,26 % і в порівнянні з 2022 роком збільшилась на 2,05 %. Це відбулося за рахунок збільшення середнього розміру власного капіталу і незначного збільшення чистого прибутку.

Рентабельність власного оборотного капіталу у 2024 році становить 9,04 % і в порівнянні з 2023 роком зменшилась на 4,09 %. Рентабельність власного оборотного капіталу у 2023 році становить 13,13 % і в порівнянні з 2022 роком зменшилась на 2,12 %. Це відбулося за рахунок збільшення середнього розміру власного оборотного капіталу і незначного збільшення чистого прибутку.

Динаміку рентабельності активів, власного капіталу та власного оборотного капіталу ФГ «ГУДИМ» за 2022-2024 рр. наведено на рис. 1.10.

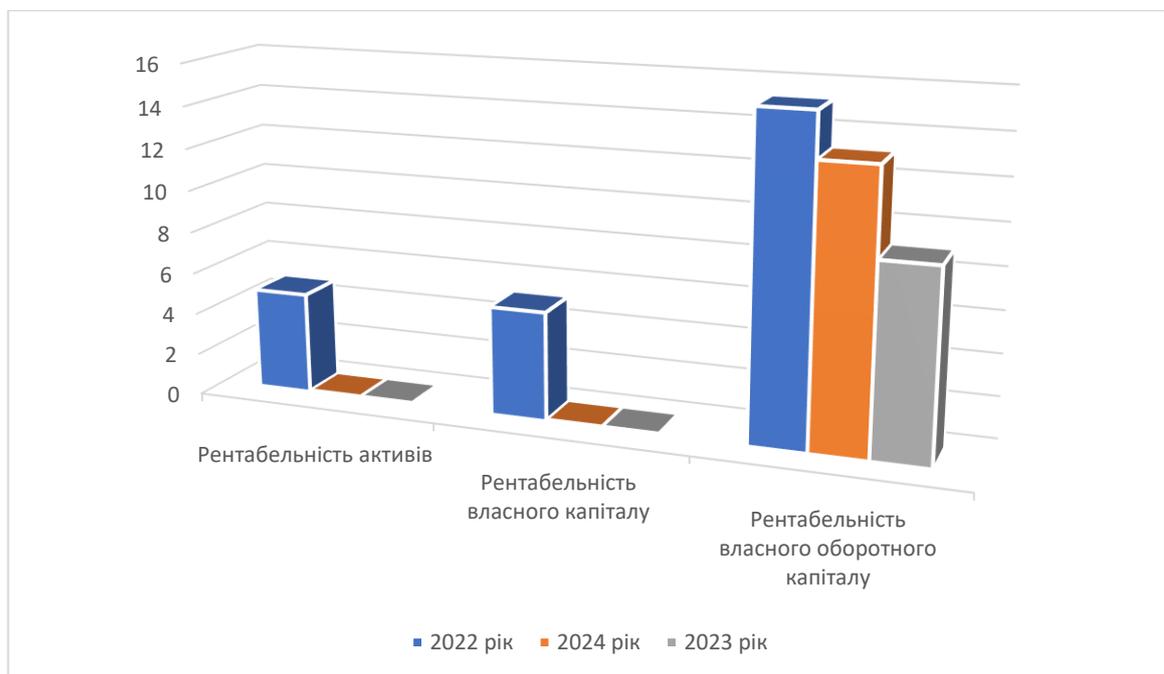

Рис. 1.10 – Динаміка рентабельності активів, власного капіталу та власного оборотного капіталу ФГ «ГУДИМ» за 2022-2024 рр.

Обсяг реалізованої продукції у 2024 році становить 25891,9 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком збільшився на 2611,3 тис. грн або 1,11 %. Середньооблікова кількість працівників у 2024 році становить 7 осіб і в порівнянні з 2023 роком залишилась незмінною. Продуктивність праці одного працівника у 2024 році становить 3698,8 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком збільшилась на 373 тис. грн / особу або 1,33 %. Обсяг реалізованої продукції у 2023 році становить 23280,6 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком збільшився на 7038,2 тис. грн або 143,33 %. Середньооблікова кількість працівників у 2023 році становить 7 осіб і в порівнянні з 2022 роком залишилась незмінною. Продуктивність праці одного працівника у 2023 році становить 3325,8 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком збільшилась на 1005,5 тис. грн або 143,33 %.

Первісна вартість основних засобів у 2024 році становить 33433,8 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком збільшилась на 8234,6 тис. грн або 1,33 %. Коефіцієнт придатності основних засобів у 2024 році становить 0,45 і в порівнянні з 2023 роком збільшився на 0,08 або 1,2 %. Первісна вартість основних засобів у 2023 році становить 25199,2 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком збільшилась на 499,9 тис. грн або 102,02 %. Коефіцієнт придатності основних засобів у 2023 році становить 0,37 і в порівнянні з 2021 роком зменшився на 0,04 або 90,24 %.

Середній розмір дебіторської заборгованості у 2024 році становить 281,6 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком зменшився на 144,4 тис. грн або 0,66 %. Оборотність дебіторської заборгованості у 2024 році становить 91,9 оборотів і в порівнянні з 2023 роком збільшилась на 37,3 оборотів або 1,68 %. Середній розмір дебіторської заборгованості у 2023 році становить 426 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком збільшились на 203,4 тис. грн або 191,37 %. Оборотність дебіторської заборгованості у 2022 році становить 55 оборотів і в порівнянні з 2022 роком зменшилась на 18 оборотів або 75,34 %.

Середній розмір кредиторської заборгованості у 2024 році становить 39,65 тис. грн оборотів і в порівнянні з 2023 роком зменшилась на 1500 тис. грн. або на 0,03 %. Оборотність кредиторської заборгованості у 2024 році становить 576,7 оборотів, а у 2023 році – 13,14 оборотів. Середній розмір кредиторської заборгованості у 2023 році становить 39,65 тис. грн, але у 2022 році цей показник відсутній. Оборотність

кредиторської заборгованості у 2023 році становить 510 оборотів, а у 2022 році 0 оборотів. Це означає, що ФГ «ГУДИМ» у 2022 році немає кредиторської заборгованості.

Середній розмір запасів у 2024 році становить 9896 тис. грн і в порівнянні з 2023 роком зменшились на 1716,7 тис. грн або 0,85 %. Оборотність запасів у 2024 році становить 2,31 оборотів і в порівнянні з 2023 роком збільшилась на 0,57 оборота. Середній розмір запасів у 2023 році становить 11612,7 тис. грн і в порівнянні з 2022 роком збільшились на 1076,15 тис. грн або 110,21 %. Оборотність запасів у 2023 році становить 1,7 оборота і в порівнянні з 2022 роком збільшилась на 0,4 оборота.

Динаміку середнього розміру дебіторської і кредиторської заборгованості та запасів ФГ «ГУДИМ» за 2022-2024 рр. зображено на рис. 1.11.

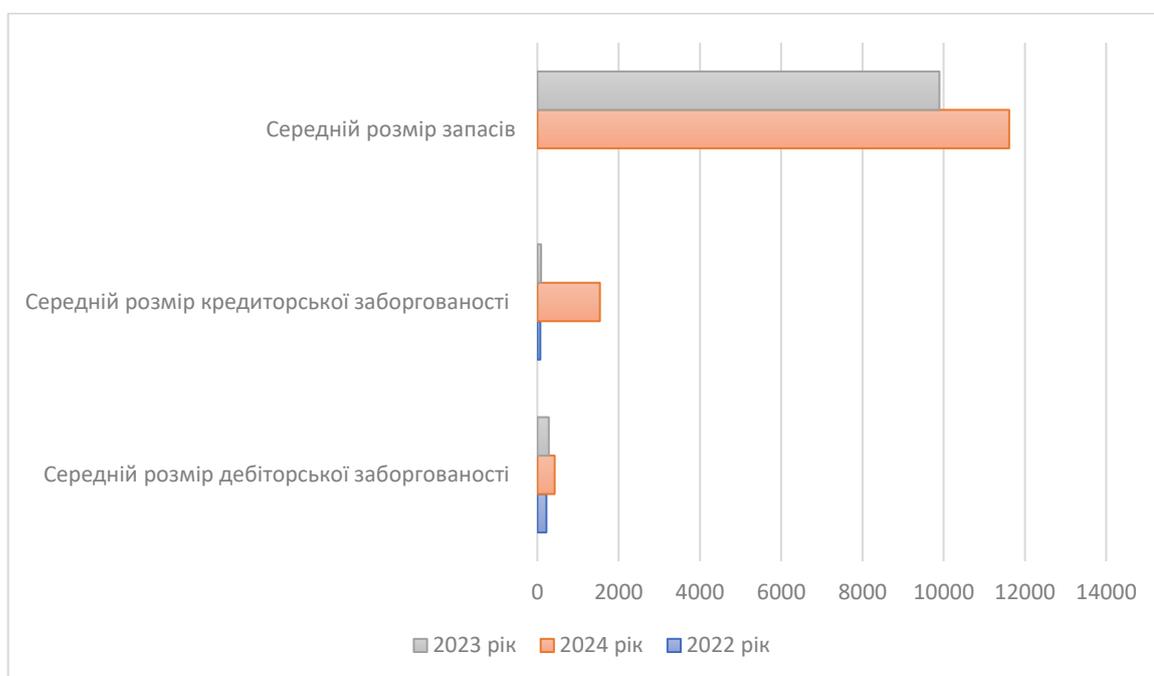

Рис. 1.11 – Динаміка середнього розміру дебіторської і кредиторської заборгованості та запасів ФГ «ГУДИМ» за 2022-2024 рр.

Середній період інкасації у 2024 році становить 4 днів і в порівнянні з 2023 роком зменшився на 3 дні або 0,57 %. Середній період розрахунків з кредиторами у 2024 році становить 1 день і в порівнянні з 2023 роком зменшився на 27 днів. Середній строк зберігання запасів у 2024 році становить 158 днів і в порівнянні з 2023 роком зменшився на 52 днів або 0,75 %. Період обороту грошових коштів у

2024 році становить 161 днів і в порівнянні з 2023 роком зменшився на 28 днів або 0,85 %. Середній період інкасації у 2023 році становить 7 днів і в порівнянні з 2022 роком збільшився на 2 дні або 350 %. Середній період розрахунків з кредиторами у 2023 році становить 1 день і в порівнянні з 2021 роком зменшився на 1 дні. Середній строк зберігання запасів у 2023 році становить 215 днів і в порівнянні з 2022 роком зменшився на 66 днів або 76,51 %. Період обороту грошових коштів у 2023 році становить 221 днів і в порівнянні з 2022 роком зменшилась на 55 днів або 980,07 %.

Динаміку середнього періоду інкасації, періоду розрахунків з кредиторами, строку зберігання запасів та періоду обороту грошових коштів ФГ «ГУДИМ» за 2022-2024 рр. наведено на рис. 1.12.

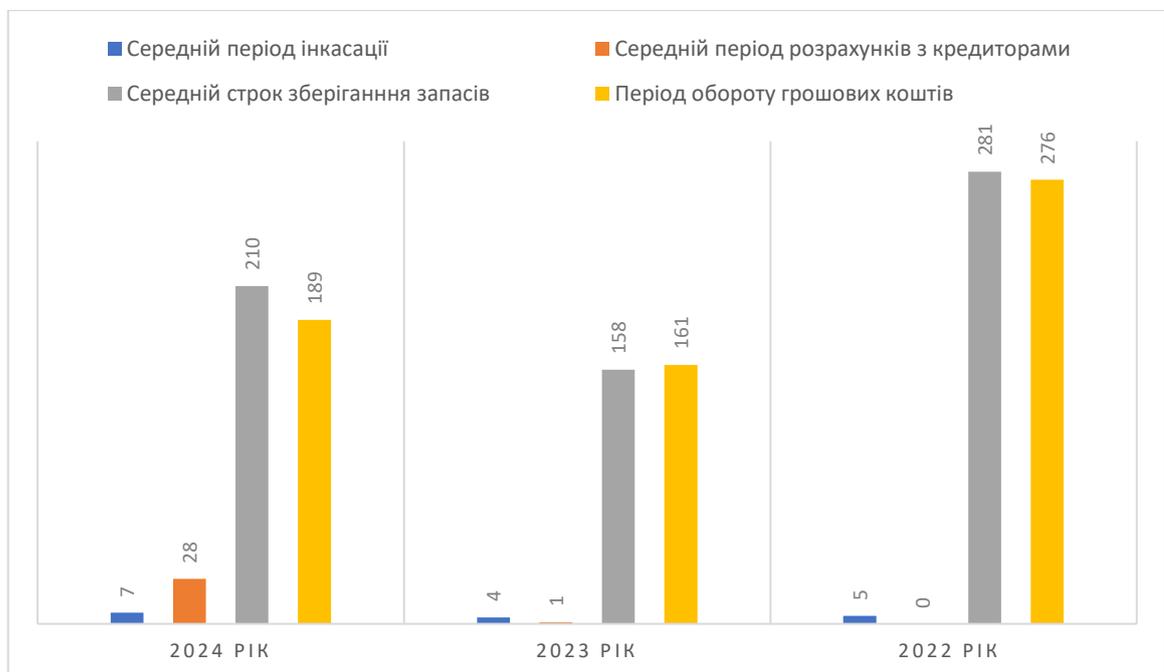

Рис. 1.12 – Динаміка середнього періоду інкасації, періоду розрахунків з кредиторами, строку зберігання запасів та періоду обороту грошових коштів ФГ «ГУДИМ» за 2022-2024 рр.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2024 році становить 0 і в порівнянні з 2023 роком зменшився на 15,41. Коефіцієнт термінової ліквідності у 2024 році становить 0 і в порівнянні з 2023 роком зменшився на 20,67. Коефіцієнт загальної ліквідності у 2024 році становить 0 і в порівнянні з 2023 роком зменшився на

168,68. Коефіцієнт мобільності активів у 2024 році становить 0,38 і в порівнянні з 2023 роком зменшився на 0,21. Коефіцієнт співвідношення активів у 2024 році становить 0,62 і в порівнянні з 2023 роком зменшився на 0,81. Проаналізувавши показники ліквідності підприємства, виявляємо, що показники не відповідають нормативному значенню. Коефіцієнт абсолютної ліквідності у 2023 році становить 15,41 і в порівнянні з 2022 роком збільшився на 14,78. Коефіцієнт термінової ліквідності у 2023 році становить 20,67 і в порівнянні з 2022 роком збільшився на 19,9. Коефіцієнт загальної ліквідності у 2023 році становить 168,68 і в порівнянні з 2022 роком збільшився на 164,05. Коефіцієнт мобільності активів у 2023 році становить 0,59 і в порівнянні з 2022 роком збільшився на 0,01. Коефіцієнт співвідношення активів у 2023 році становить 1,43 і в порівнянні з 2022 роком збільшився на 0,06. Проаналізувавши показники ліквідності підприємства, виявляємо, що коефіцієнт абсолютної, термінової та загальної ліквідності не відповідають нормативному значенню (рис. 1.13).

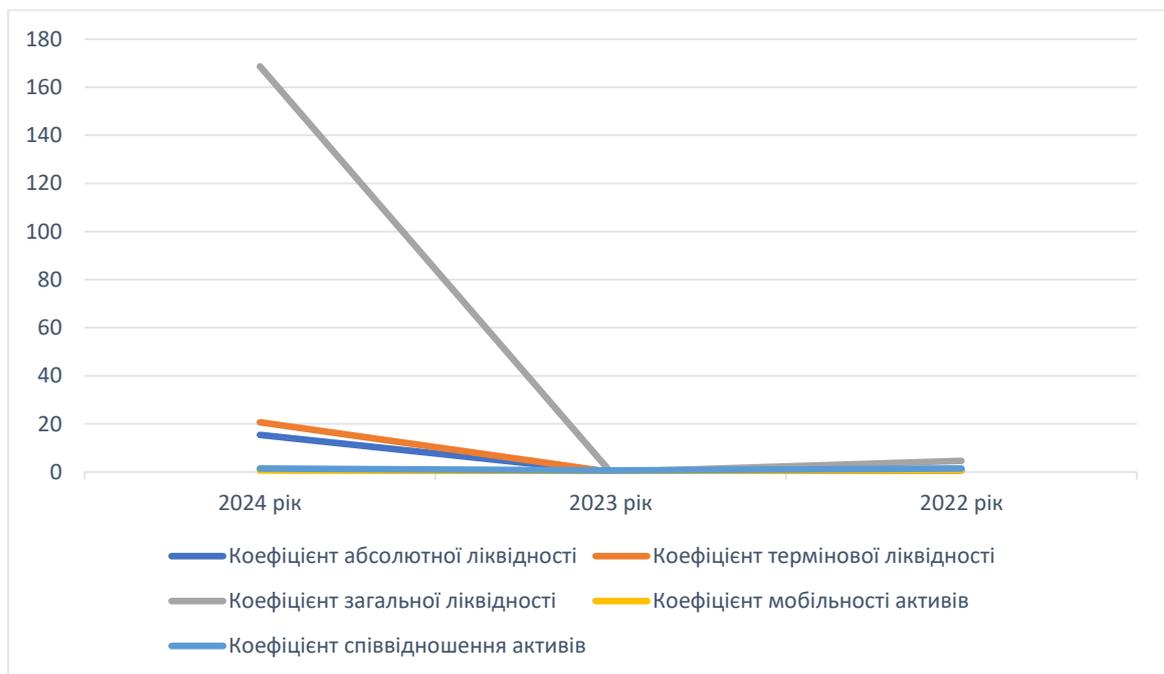

Рис. 1.13 – Динаміка коефіцієнтів ліквідності ФГ «ГУДИМ» за 2022-2024 рр.

Коефіцієнт економічної незалежності (автономії) у 2024 році становить 1 і в порівнянні з 2023 роком не змінився. Коефіцієнт економічної незалежності (автономії) у 2023 році становить 1 і в порівнянні з 2022 роком збільшився на 0,12.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів у 2024 році становить 1,8 і в порівнянні з 2023 роком не змінився. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів у 2023 році становить 0,99 і в порівнянні з 2022 роком збільшився на 0,47.

Коефіцієнт маневрування у 2024 році становить 0,38 і в порівнянні з 2023 роком зменшився на 0,21. Коефіцієнт маневрування у 2023 році становить 0,59 і в порівнянні з 2022 роком збільшився на 0,25.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у валюті балансу у 2024 році становить 0,62 в порівнянні з 2023 роком збільшився на 0,21. Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у валюті балансу у 2023 році становить 0,41 в порівнянні з 2022 роком зменшився на 0,01.

Коефіцієнт фінансової стійкості у 2024 році становить 1 і в порівнянні з 2023 роком не змінився. Коефіцієнт фінансової стійкості у 2023 році становить 1 і в порівнянні з 2022 роком збільшився на 0,12.

Отже, не всі показники фінансової стійкості знаходяться в межах нормативних значень.

Динаміку показників фінансової стійкості зображено на рис. 1.14.

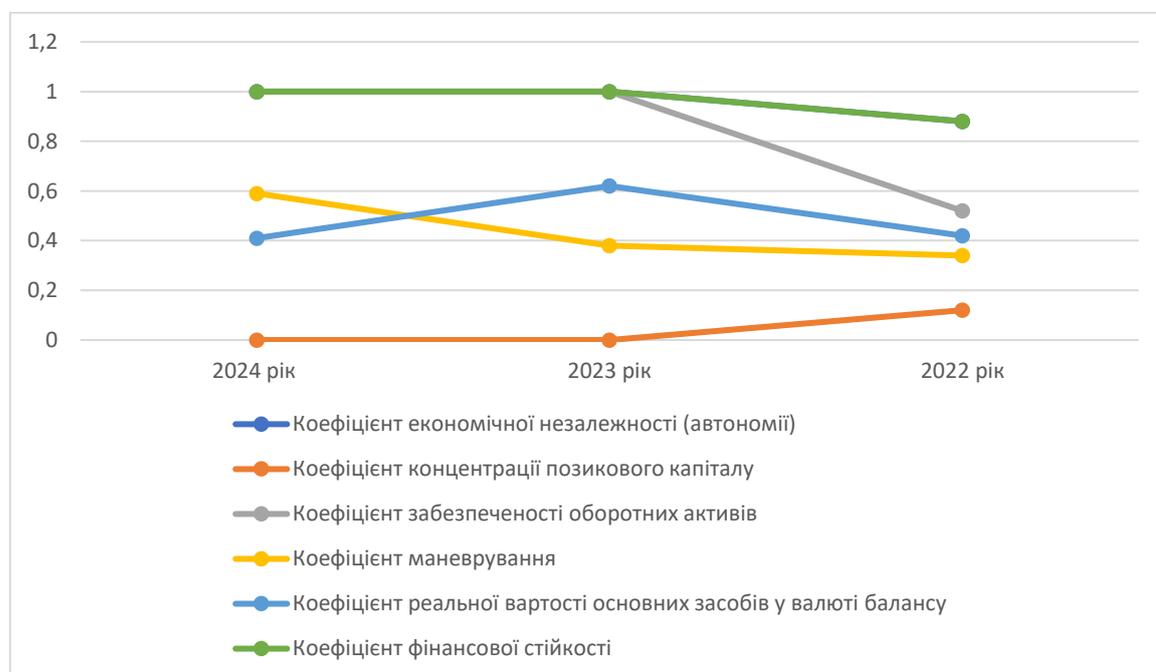

Рис. 1.14 – Динаміка показників фінансової стійкості ФГ «ГУДИМ» за 2022-2024 рр.

Отже, за результатами аналізу техніко-економічних показників діяльності ФГ «Гудим» за 2022–2024 роки можна зробити висновок про зростання масштабу діяльності та зміцнення виробничо-майнової бази підприємства. Загальна вартість активів зросла на 1 553,1 тис. грн, при цьому структура майна змінилася у бік необоротних активів (приріст основних засобів на 5 599,6 тис. грн), що є ознакою розвитку матеріально-технічної бази. Разом із тим скорочення оборотних активів (–4 046,5 тис. грн), зменшення грошових коштів і запасів вказують на те, що підприємство активніше спрямовувало ресурси на довгострокові вкладення, що зменшує поточну “гнучкість” активів.

Фінансові результати підприємства у 2024 році залишаються позитивними: чистий дохід зріс на 2 611,3 тис. грн, а чистий прибуток — на 44,2 тис. грн. Водночас собівартість зростала швидше за виручку, що свідчить про необхідність посилення контролю витрат і більш детального управлінського аналізу собівартості (особливо витрат на матеріали, ПММ, ремонти та послуги). Показники рентабельності загалом стабільні, однак зниження рентабельності власного оборотного капіталу (з 13,13% до 9,04%) підтверджує, що ефективність використання мобільних ресурсів потребує додаткової уваги.

Позитивною тенденцією є зростання продуктивності праці (на 11%) за незмінної чисельності персоналу, а також покращення показників ділової активності: прискорення оборотності дебіторської заборгованості, скорочення періоду інкасації та зменшення строку зберігання запасів. Підприємство характеризується високою фінансовою незалежністю (коефіцієнт автономії = 1), однак зниження коефіцієнта маневрування свідчить про зменшення частки мобільних ресурсів у структурі капіталу, що важливо враховувати при плануванні поточної діяльності.

У цілому ФГ «Гудим» демонструє стійкий фінансовий стан і потенціал розвитку, а виявлені зміни у структурі активів і динаміці витрат підкреслюють доцільність подальшого вдосконалення системи управління витратами та інформаційного забезпечення управлінських рішень, зокрема через модернізацію облікової системи та цифровізацію процесів.

РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Нормативно-правове регулювання ведення бухгалтерського обліку в Україні

Нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку в Україні формувалося поступово, у відповідь на економічні зміни та необхідність гармонізації з міжнародними підходами. Сучасна система регулювання охоплює законодавчі акти загальної дії, спеціалізовані стандарти, підзаконні документи, а також внутрішні регламенти підприємств. Завдяки такій багаторівневій структурі забезпечується цілісність підходів до відображення господарських операцій, унормованість процедур та порівнюваність фінансової інформації між різними суб'єктами господарювання.

У центрі цієї системи стоїть Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [4]. Він визначає загальні правила організації обліку, структуру фінансової звітності, основні принципи, на яких ґрунтується облікова система, та відповідальність керівництва підприємства за достовірність даних. Важливою рисою закону є те, що він не регламентує технічні деталі, а встановлює рамкові вимоги, у межах яких підприємства можуть обирати найбільш доцільні методи обліку. Це дозволяє поєднувати уніфікованість інформації з гнучкістю облікової політики.

Закон також визначає умови застосування міжнародних стандартів фінансової звітності, передбачаючи обов'язковість МСФЗ для підприємств, які мають суспільний інтерес, та можливість добровільного переходу для інших суб'єктів. Такий підхід дає змогу українському бізнесу інтегруватися у глобальний інформаційний простір, полегшуючи залучення іноземного капіталу та забезпечуючи доступність фінансової інформації для міжнародних партнерів.

Не менш важливими є нормативно-методичні документи Міністерства фінансів України: інструкції, положення, методичні рекомендації. Саме вони визначають порядок ведення окремих ділянок обліку, вимоги до первинних документів, правила інвентаризації, структуру та зміст реєстрів, а також порядок

застосування Плану рахунків [17]. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку деталізують відображення активів, капіталу, зобов'язань, доходів, витрат і фінансових результатів. Наприклад, НП(С)БО 9 «Запаси» встановлює правила оцінки матеріальних ресурсів, НП(С)БО 30 регулює облік біологічних активів, що особливо важливо для сільськогосподарських підприємств, а НП(С)БО 7 визначає порядок обліку основних засобів та їх амортизації [11,13,16].

Для наочності нижче у вигляді таблиці 2.1 подано узагальнення основних нормативних документів, які формують облікове середовище в Україні.

Таблиця 2.1

Основні джерела нормативного регулювання бухгалтерського обліку в Україні

Рівень регулювання	Група документів	Приклади
1	2	3
Законодавчий	Закони України	Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»; Податковий кодекс [2,4]
Нормативно-методичний	НП(С)БО, інструкції, положення	НП(С)БО 1–31, План рахунків, Положення про документальне забезпечення
Міжнародний	Міжнародні стандарти	МСФЗ, тлумачення IFRIC
Внутрішній	Накази підприємства	Облікова політика, графік документообігу

Система є не лише багаторівневою, але й взаємопов'язаною. Наприклад, стандарти визначають загальні підходи до обліку, тоді як методичні рекомендації дають практичні пояснення щодо їх застосування. Водночас внутрішні документи підприємства конкретизують обрану методику з урахуванням особливостей виробництва, галузевих факторів та організаційної структури підприємства.

Важливим елементом нормативної бази є порядок документального оформлення господарських операцій. Первинні документи мають юридичну силу та є основою для записів у регістрах бухгалтерського обліку. Закон передбачає обов

’язкові реквізити таких документів, однак дозволяє підприємствам розробляти власні форми, якщо вони не суперечать законодавству. Сучасні тенденції, пов’язані з цифровізацією, призвели до широкого впровадження електронних документів, електронних підписів та сервісів електронного документообігу. Це знайшло відображення у Законах «Про електронні документи та електронний документообіг» [6] та «Про електронні довірчі послуги» [7], які визначають порядок використання електронних підписів, права та обов’язки учасників електронного документообігу, а також юридичну силу електронних документів.

Зростання ролі цифрових технологій у бухгалтерії спричинило появу нових форм облікових реєстрів, які існують виключно в електронній формі та автоматично генеруються програмними продуктами. Це повністю змінило організацію облікового процесу: замість паперових журналів-ордерів, книг обліку та карток інвентарного обліку сьогодні все частіше використовуються електронні дані, доступ до яких відбувається через інтегровані інформаційні системи.

Нижче подано узагальнений рисунок 2.1, який демонструє місце нормативно-правового забезпечення у загальній структурі бухгалтерського обліку.

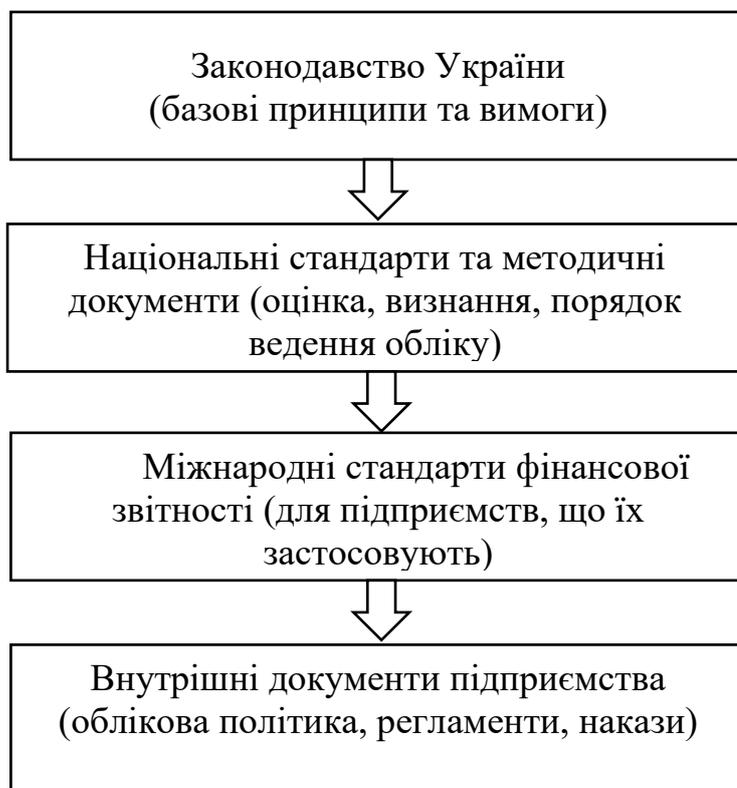

Рис 2.1 – Структура нормативно-правового забезпечення бухгалтерського обліку в Україні

Нормативно-правові вимоги впливають також на формування облікової політики підприємства. Облікова політика визначає конкретні методи, які підприємство обирає серед тих, що дозволені законодавством. Це можуть бути методи оцінки запасів (ФІФО, середньозважена собівартість), способи нарахування амортизації, порядок формування резервів, структура внутрішнього документообігу. Правильно сформована облікова політика забезпечує стабільність та послідовність ухвалення облікових рішень, а також дозволяє уникати можливих суперечностей при перевітках контролюючих органів.

Наступним аспектом нормативної бази є фінансова звітність. Закон та НП(С)БО визначають склад, форму, структуру та вимоги до розкриття інформації у фінансових звітах. З 2018 року в Україні діють оновлені форми звітності, адаптовані до міжнародних вимог. Крім того, частина підприємств зобов'язана подавати звіти у форматі так званого «електронного бізнес-формату», що забезпечує автоматичну перевірку звітних даних на коректність.

Окрему роль у нормативному регулюванні відіграє державний контроль. Податкові органи, органи статистики, НБУ (для фінансових установ) мають право вимагати від підприємств ведення обліку відповідно до чинних норм, а також проведення ревізій та перевірок. Це створює додатковий стимул для бізнесу дотримуватися нормативних вимог та документувати всі операції належним чином.

Таким чином, нормативно-правова база бухгалтерського обліку в Україні є розгалуженою та комплексною. Вона включає закони, національні стандарти, міжнародні стандарти, підзаконні акти та внутрішні документи підприємств. Завдяки цій системі забезпечується єдність та прозорість облікової інформації, що є необхідною умовою для ефективного функціонування ринкової економіки, залучення інвестицій та забезпечення довіри до фінансових даних.

2.2 Сучасні підходи до організації бухгалтерського обліку в умовах цифровізації

Розвиток цифрових технологій протягом останнього десятиліття суттєво змінив уявлення про те, яким має бути бухгалтерський облік. Якщо раніше

бухгалтерські процеси були майже повністю паперовими, трудомісткими та залежними від людського фактора, то сьогодні цифрова інфраструктура дозволяє автоматизувати більшість рутинних операцій, забезпечити оперативність інформації та значно підвищити її достовірність. У сучасних умовах цифровізація перестала бути лише технічним інструментом — вона стала невід’ємним елементом управління підприємством та стратегічним чинником його конкурентоспроможності.

Поняття цифровізації в бухгалтерському обліку охоплює використання програмних продуктів, електронних документів, хмарних сервісів, систем автоматичного збору даних, аналітичних модулів на базі штучного інтелекту та технологій електронного підпису. Усі ці елементи формують єдине інформаційне середовище, у якому дані виникають, рухаються та аналізуються практично без участі людини. Це суттєво змінює роль бухгалтера: замість виконання механічних операцій він дедалі більше виступає аналітиком, консультантом та координатором інформаційних процесів підприємства [24].

Одним із ключових компонентів цифровізації є використання автоматизованих систем бухгалтерського обліку. В Україні найбільш поширеними є програмні продукти BAS, М.Е.Дос, «Сота», а також численні галузеві рішення для аграрних підприємств. Ці програми забезпечують облік на всіх основних ділянках: запасах, заробітній платі, основних засобах, розрахунках з контрагентами, формуванні фінансової звітності. Сучасні системи інтегруються з банківськими сервісами, державними реєстрами та платформами електронної звітності, що мінімізує дублювання інформації та скорочує кількість помилок.

Для наочності нижче наведено порівняльну таблицю 2.2, що демонструє основні відмінності між традиційним та цифровим підходами до ведення бухгалтерського обліку.

Порівняння традиційної та цифрової моделей організації бухгалтерського обліку

Критерій	Традиційна модель	Цифрова модель
1	2	3
Форма документів	Паперові, ручне оформлення	Електронні, автоматичне формування
Швидкість обробки	Повільна, залежить від людського фактора	Миттєва, включає автоматичні перевірки
Доступ до інформації	Локальний, обмежений	Хмарний, дистанційний, багатокористувацький
Ризик помилок	Високий	Мінімальний, автоматичне дублювання даних
Вартість обслуговування	Високі витрати на папір, архів, зберігання	Нижчі, оптимізація процесів
Роль бухгалтера	Ведення записів	Аналіз та контроль інформації

Одним із найважливіших сучасних інструментів є електронний документообіг. Його перевага полягає не лише у швидкості, а й у можливості повністю усунути проблему втрати документів, забезпечити надійність зберігання та простежуваність їх руху. Українське законодавство визнає електронний документ рівнозначним паперовому, якщо він підписаний електронним підписом. Це створило умови для широкого поширення цифрових сервісів, які дозволяють укладати договори, складати акти виконаних робіт, реєструвати податкові накладні та оформляти внутрішні документи без жодного паперово-кадрового циклу [27].

Суттєві зміни торкнулися і форми облікових реєстрів. Раніше вони існували переважно у вигляді друкованих журналів-ордерів, карток, книг обліку. У сучасних програмних системах реєстри формуються автоматично в електронному середовищі, а їх структура може бути адаптована під потреби конкретного підприємства. Це дає змогу значно зменшити кількість ручних операцій і

зосередитися на контролі за змістом, а не на механічному заповненні граф і таблиць.

Важливим напрямом цифровізації стала інтеграція бухгалтерських систем з іншими інформаційними компонентами підприємства: складськими модулями, CRM-системами, банківськими клієнтами, системами GPS-контролю, аграрними технологічними додатками. Така інтеграція дозволяє зводити інформацію автоматично, усуваючи дублювання та розриви між різними ділянками. Наприклад, надходження товарів може автоматично відображатися не лише у складі, а й у бухгалтерських документах, а рух земельних ділянок чи врожайності — у біологічних активах і виробничих витратах.

На рисунку 2.2 нижче подано загальну архітектуру сучасної автоматизованої облікової системи підприємства.

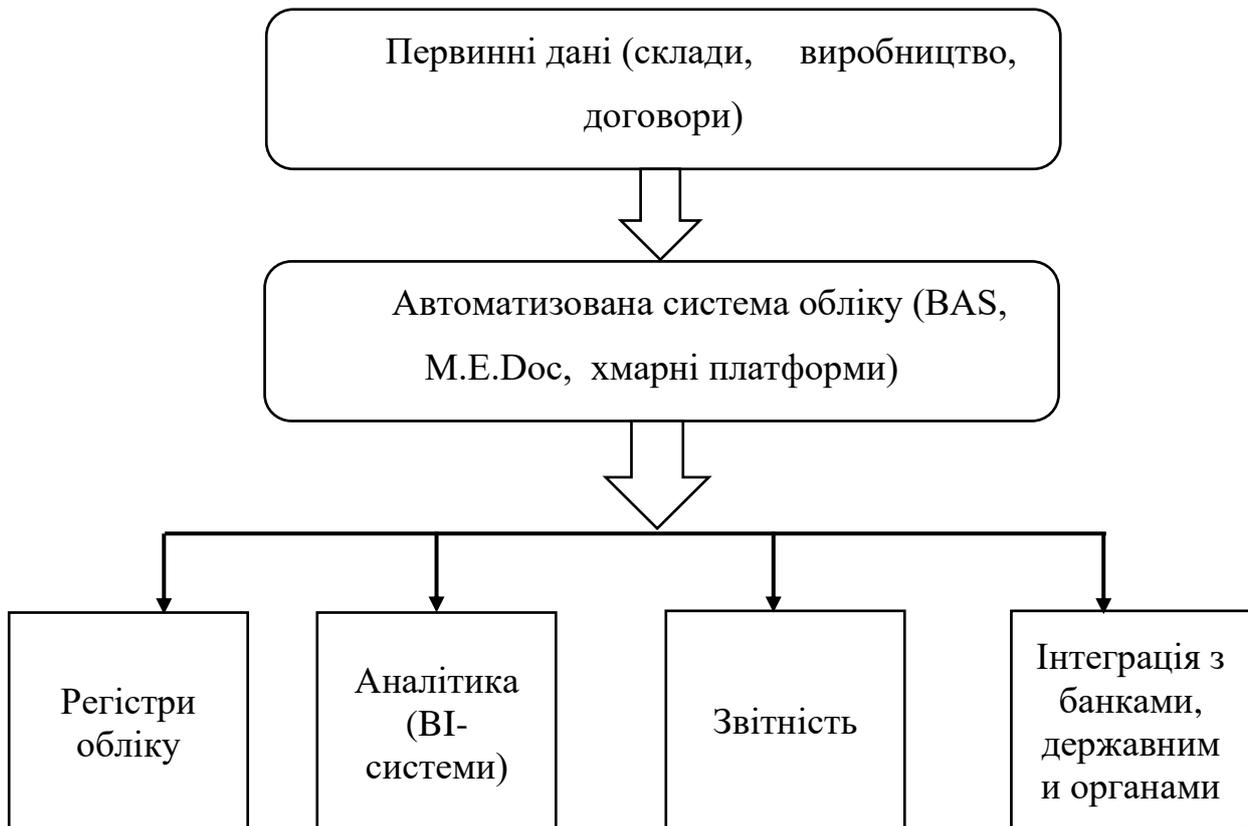

Рис. 2.2 – Архітектура цифрової системи бухгалтерського обліку

Окремо варто відзначити вплив хмарних технологій. Якщо ще кілька років тому більшість підприємств зберігала облікові дані локально, то сьогодні дедалі популярнішими стають хмарні рішення: «BAS хмарний», Microsoft Azure, Google

Cloud, різні спеціалізовані платформи для аграрних підприємств. Їх перевагою є можливість працювати з будь-якої точки, спільний доступ до даних кількох працівників та відсутність витрат на утримання власного серверного обладнання.

Хмарні сервіси також забезпечують регулярне резервне копіювання даних, що мінімізує ризик їх втрати внаслідок технічних збоїв, кібератак або фізичного пошкодження обладнання. У сучасних умовах це має важливе значення, оскільки інформація стала ключовим ресурсом підприємства, а її безпека — основним елементом ризик-менеджменту.

Важливою характеристикою цифровізації є автоматизація формування звітності. Програмні продукти дозволяють створювати фінансову, статистичну та податкову звітність у режимі реального часу, використовуючи дані, які вже внесені до реєстрів. Це суттєво скорочує час на підготовку звітів та мінімізує імовірність технічних помилок. Деякі системи інтегруються з державними порталами для автоматичної відправки звітності без участі бухгалтера.

Цифровізація торкнулася й аналітичних технологій. На зміну традиційним Excel-таблицям приходять аналітичні панелі (dashboard) у Power BI, Tableau та інших системах. Вони дозволяють візуалізувати дані, аналізувати динаміку, структуру витрат, прибутковість окремих напрямів, оцінювати ефективність інвестицій. Усе це підвищує якість управлінських рішень.

Ще одним важливим аспектом є застосування алгоритмів штучного інтелекту для автоматичної обробки даних. Хоча в Україні цей напрям лише набуває поширення, окремі підприємства вже використовують системи для автоматичного розпізнавання документів, класифікації витрат, прогнозування доходів і витрат. Такі інструменти дають змогу скоротити обсяг рутинної роботи та зосередитися на стратегічному аналізі.

Узагальнюючи сучасні тенденції, можна виділити кілька ключових характеристик цифровізованої облікової системи: автоматизація, інтегрованість, мобільність, аналітичність та безпека даних. Усі ці риси формують новий підхід до організації обліку, який стає не просто засобом фіксації господарських операцій, а складовою управління підприємством у реальному часі.

2.3 Зарубіжний досвід використання сучасних технологій у бухгалтерському обліку

Світовий досвід свідчить, що цифровізація бухгалтерського обліку стала глобальним трендом, який впливає на всі країни незалежно від рівня економічного розвитку. Інформаційні технології докорінно змінюють підхід до формування, обробки та аналізу облікових даних. Сучасні системи дозволяють не лише автоматизувати технічні операції, а й інтегрувати бухгалтерію з управлінськими процесами, забезпечуючи безперервний доступ до даних у режимі реального часу. Зарубіжний досвід демонструє, що ефективність використання цифрових технологій у бухгалтерському обліку залежить від поєднання трьох елементів: сучасного програмного забезпечення, належної інфраструктури та високого рівня підготовки персоналу.

У країнах Європейського Союзу автоматизація обліку відбувалася поступово, починаючи з впровадження електронної звітності та стандартизації облікових процедур. Одним із ключових чинників розвитку цифрових систем стало запровадження єдиних вимог до фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів (МСФЗ). Це сприяло поширенню хмарних програмних продуктів та багатомодульних ERP-систем, які охоплюють не тільки бухгалтерський облік, а й логістику, виробництво, закупівлі та управління персоналом. Наприклад, у Німеччині переважає використання систем SAP, які дозволяють деталізовано вести аналітику витрат, контролювати процеси закупівель та забезпечувати повністю автоматизований документообіг.

У скандинавських країнах цифровізація бухгалтерії органічно поєднується з розвитком електронного урядування. В Естонії, яка широко відома своєю електронною екосистемою, облік ведеться здебільшого в цифровому форматі, а подання звітності займає лічені хвилини завдяки автоматичній синхронізації підприємств із державними реєстрами. Електронний підпис, який використовується у всіх сферах життя, робить паперові документи практично непотрібними. Аналогічні підходи діють у Данії та Фінляндії, де підприємства

зобов'язані використовувати електронні рахунки-фактури, а інтегровані системи забезпечують наскрізний контроль за фінансовою інформацією.

Особливо цікавий досвід Сполучених Штатів Америки, де основне навантаження у сфері цифровізації припадає на приватний сектор. У США широко застосовуються хмарні сервіси QuickBooks, Xero, FreshBooks та інші, які орієнтовані на малий і середній бізнес. Такі системи дозволяють вести облік у режимі реального часу, автоматизують розпізнавання рахунків, інтегруються з банківськими установами та підтримують численні додаткові модулі, включно з аналітичними інструментами на базі штучного інтелекту. Стандартизація процесів досягається не через жорсткі законодавчі вимоги, а через гнучкі програмні рішення, які поступово стали загальноприйнятими у бізнес-середовищі.

Значний інтерес становить і досвід Канади, де особлива увага приділяється кібербезпеці та захисту фінансових даних. Тут прийнято використання багаторівневих систем шифрування, багатофакторної авторизації, резервного копіювання даних та контролю доступу. Канадські підприємства активно впроваджують автоматизовані системи аналізу ризиків, які дозволяють визначати можливі аномалії в транзакціях та запобігати шахрайським схемам. Таким чином, цифровізація бухгалтерського обліку в Канаді не обмежується автоматизацією — вона поєднується з комплексною системою управління ризиками.

У країнах Азії темпи цифровізації бухгалтерського обліку є одними з найвищих у світі. Японські та південнокорейські підприємства активно застосовують роботи та інші автоматизовані засоби для обробки первинних документів. У багатьох компаніях використовується технологія RPA (Robotic Process Automation), яка дозволяє створювати так звані «цифрові руки» — програмних роботів, які виконують операції, що раніше вимагали значної кількості персоналу. Наприклад, роботи автоматично зчитують і класифікують електронні документи, формують бухгалтерські проводки, узгоджують рахунки та навіть проводять внутрішні аудиторські процедури. У Китаї, де держава активно стимулює цифровізацію, діє масштабна державна платформа електронних фінансових документів, яка охоплює мільйони підприємств і забезпечує централізоване зберігання податкової та фінансової інформації.

Для порівняння особливостей цифровізації в різних країнах нижче наведено узагальнену таблицю 2.3.

Таблиця 2.3

Порівняння підходів до цифровізації бухгалтерського обліку у світі

Країна / регіон	Основний напрям технологічного розвитку	Особливості
1	2	3
ЄС (Німеччина, Франція)	ERP-системи, електронна звітність	Висока стандартизація, автоматизований документообіг
Скандинавські країни	Е-урядування, електронні рахунки	Повна відсутність паперових документів, прозорість даних
США	Хмарні сервіси, штучний інтелект	Гнучкість програмних продуктів, конкуренція між сервісами
Канада	Кібербезпека, управління ризиками	Сильний акцент на захисті даних і комплаєнсі
Японія, Південна Корея	Роботизація (RPA), ІТ-автоматизація	Автоматична обробка документів, мінімум ручної роботи
Китай	Державні цифрові платформи	Централізований облік і контроль, масова цифровізація

Загальний тренд у світовій практиці полягає у переході до інтегрованих цифрових платформ, де бухгалтерський облік є лише частиною загальної системи керування підприємством. Такий підхід забезпечує наскрізний рух інформації, зменшує ризик виникнення технічних помилок та сприяє формуванню аналітичної інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень.

На рисунку 2.3 наведено спрощену модель цифрової екосистеми бухгалтерського обліку, характерну для провідних країн світу.

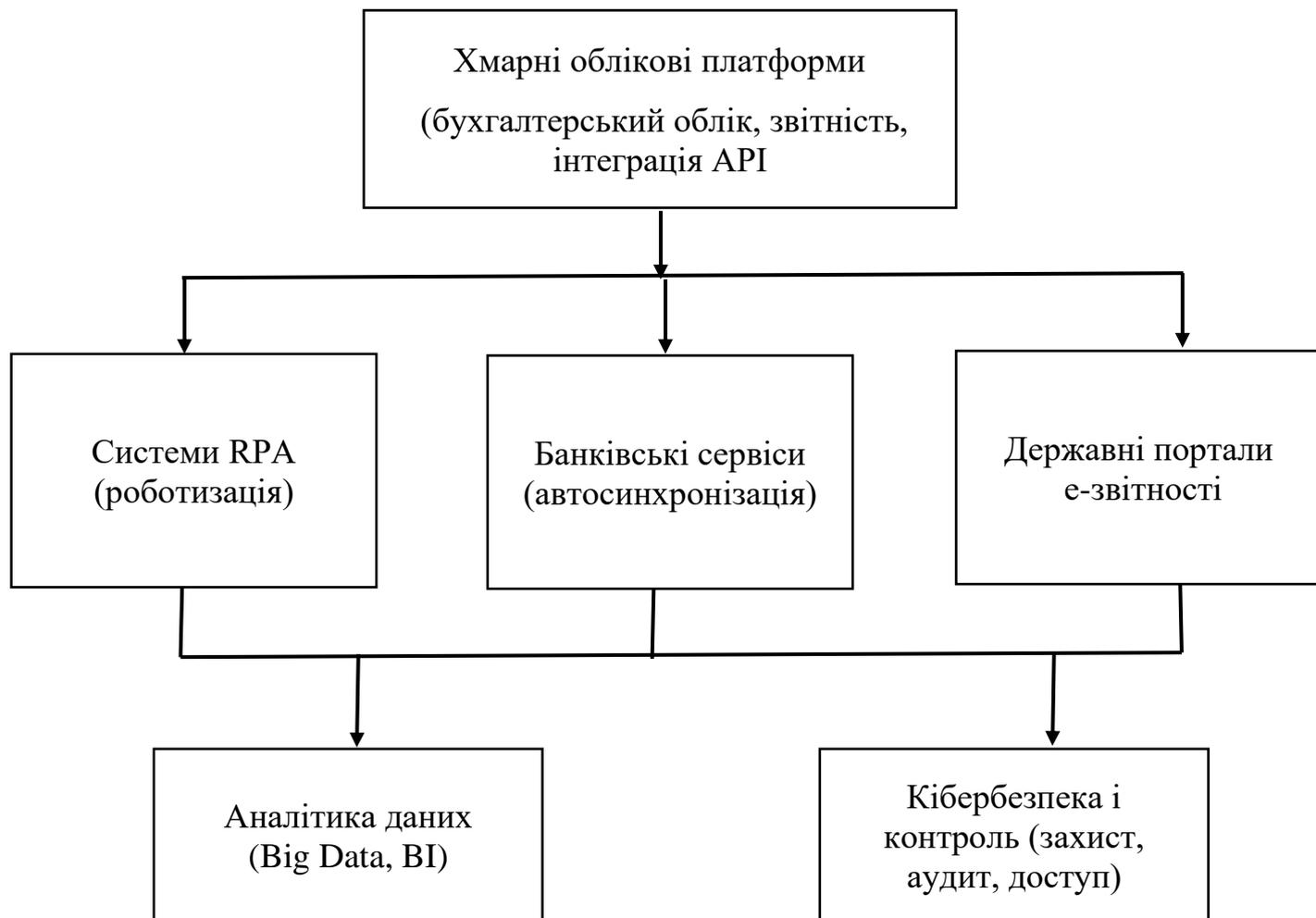

Рис. 2.3 – Цифрова екосистема обліку в зарубіжних країнах

У багатьох країнах сучасні технології стали не просто засобом оптимізації, а необхідністю, без якої підприємства не можуть підтримувати конкурентоспроможність. Висока складність бізнес-процесів, велика кількість операцій та жорсткі вимоги до прозорості змусили бізнес переходити від простих бухгалтерських програм до систем, що автоматично аналізують дані, прогнозують фінансові ризики, оцінюють ефективність операцій. Бухгалтерський облік перестає бути лише технічною функцією — він інтегрується в систему управління підприємством і стає невід’ємною частиною стратегічного планування.

Зарубіжний досвід показує, що успішна цифровізація залежить не лише від технологій, а й від правильного підходу до їх впровадження: навчання персоналу, організації внутрішніх регламентів, адаптації програмного забезпечення до потреб бізнесу. Країни, які досягли найбільшого прогресу у сфері цифрового обліку,

приділяють значну увагу підготовці фахівців, формуванню цифрової культури та розвитку інфраструктури електронного урядування.

Таким чином, досвід провідних країн світу свідчить, що цифровізація бухгалтерського обліку є не просто технологічною модернізацією, а комплексною трансформацією, яка змінює весь підхід до управління фінансовою інформацією. Для України цей досвід є важливим джерелом орієнтирів, оскільки дозволяє адаптувати найуспішніші практики та уникати поширених помилок у процесі впровадження сучасних систем обліку.

РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ДІЮЧОЇ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА «ГУДИМ»

3.1 Аналіз організації документообігу та формування облікової інформації на ФГ «Гудим»

Ефективність бухгалтерського обліку значною мірою залежить від того, наскільки раціонально організовано документообіг на підприємстві. Документи є основним носієм первинної інформації, яка використовується для відображення господарських операцій, формування регістрів та підготовки звітності. Тому аналіз організації документообігу у фермерському господарстві «Гудим» дає змогу оцінити, наскільки якісно та своєчасно здійснюється фіксація виробничих процесів, руху ресурсів, взаємовідносин із контрагентами та внутрішнього контролю.

Документообіг у ФГ «Гудим» охоплює процеси приймання, оформлення, передачі, зберігання та обробки первинних документів. Основна частина первинної інформації виникає у виробничих підрозділах — на полях, складах, машинних дворах. Саме тут фіксуються операції зі списання пального, оприбуткування врожаю, відпуску матеріалів, руху основних засобів, нарахування заробітної плати працівникам тощо. Усі ці документи передаються до бухгалтерії згідно з установленим графіком документообігу.

У господарстві застосовуються як уніфіковані, так і власні форми первинних документів, розроблені відповідно до потреб підприємства. Уніфіковані форми використовуються для операцій, які мають чітку нормативну регламентацію: акти виконаних робіт, товарно-транспортні накладні, податкові накладні, банківські документи, прибуткові та видаткові касові ордери. Водночас для внутрішнього обліку, зокрема для контролю списання насіння, добрив, запасних частин або палива, підприємство застосовує власні бланки, розроблені на основі методичних рекомендацій Міністерства фінансів.

Загальний потік документів у ФГ «Гудим» включає як паперові, так і електронні форми. Паперові документи переважають у внутрішньому документообігу, тоді як зовнішні документи — договори, накладні, податкові

документи — здебільшого оформлюються в електронному вигляді через системи М.Е.Дос або «Електронний кабінет платника податків». Такий підхід дає можливість істотно скоротити час на реєстрацію накладних і спростити взаємодію з контрагентами.

Загальна схема документообігу у ФГ «Гудим» подана на рисунку 3.1 нижче.

Рис. 3.1 – Схема руху первинних документів у ФГ «Гудим»

Аналізуючи організацію документообігу, можна відзначити, що основним недоліком є часткове дублювання паперових та електронних форм, що створює

додаткове навантаження на працівників. Наприклад, акти виконаних робіт часто створюються спочатку на папері, підписуються, а потім дублюються у програмному забезпеченні. Така практика пов'язана з вимогами деяких контрагентів, які поки не перейшли на повністю електронний обіг документів, але вона суттєво знижує ефективність і вимагає додаткового часу на технічну обробку [43].

Позитивною стороною є те, що підприємство застосовує графік документообігу, який визначає строки подання документів та відповідальних осіб. Це дозволяє уникати ситуацій, коли дані надходять у бухгалтерію із запізненням, що особливо важливо у період активного виробництва. Наявність графіка також сприяє підвищенню дисципліни працівників та створює основу для оперативної підготовки звітності.

У таблиці 3.1 наведено приклад структури графіка документообігу, який застосовується у ФГ «Гудим».

Таблиця 3.1

Фрагмент графіка документообігу ФГ «Гудим»

Тип документа	Джерело виникнення	Відповідальна особа	Строк передачі
1	2	3	4
Акт списання пального	Механізатор	Завідувач гаража	Щоденно
Накладна на відпуск матеріалів	Склад	Комірник	У день видачі
Акт приймання врожаю	Бригадир	Агроному / бухгалтерії	У день оприбуткування
Податкова накладна	Контрагент	Бухгалтер	Протягом 3 днів після отримання
Табелі робочого часу	Керівники бригад	Бухгалтер з оплати праці	До 2 числа наступного місяця

Формування облікової інформації в господарстві здійснюється через поєднання автоматизованих та ручних операцій. У бухгалтерії використовується програмний продукт BAS Бухгалтерія, який дозволяє вести облік основних засобів, матеріалів, заробітної плати та фінансових результатів. Дані з первинних документів вносяться до системи бухгалтером після їх перевірки. Це забезпечує точність та можливість автоматичного формування проводок, однак поки не дозволяє повністю уникнути ручної роботи.

Підприємство використовує електронні документи для податкової звітності, реєстрації накладних та взаємодії з банком. Усі платежі здійснюються через систему «Клієнт-Банк», яка автоматично передає дані до облікової системи. Це значно знижує кількість помилок та дає можливість оперативно контролювати рух коштів.

Схематично процес формування облікової інформації у ФГ «Гудим» можна подати так:

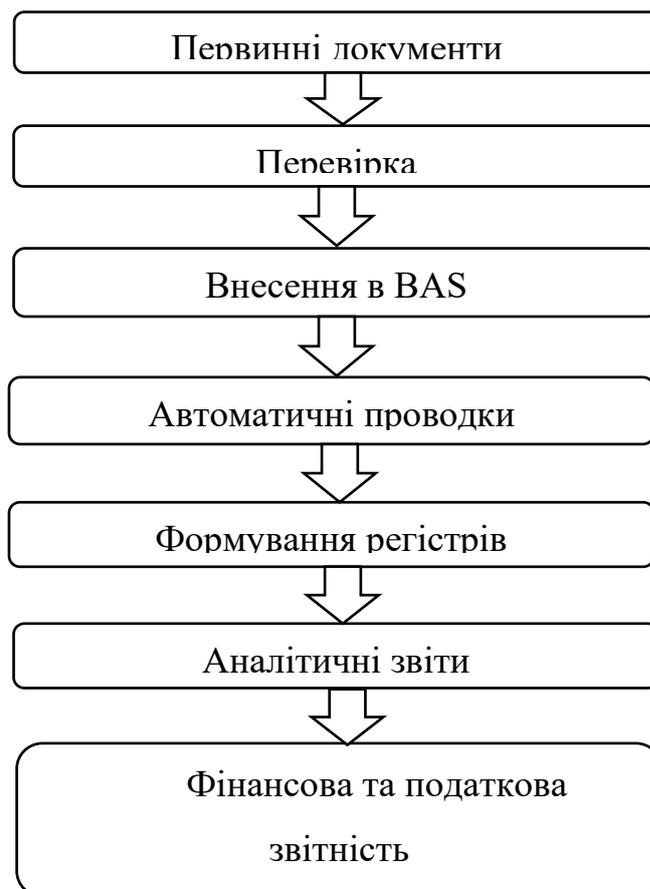

Рис. 3.2 – Процес формування облікової інформації у ФГ «Гудим»

Аналіз показує, що головним напрямом удосконалення документообігу є збільшення частки автоматизованих операцій та перехід на електронні внутрішні документи. Застосування мобільних додатків або планшетів у полі, наприклад для реєстрації використання ресурсів або результатів збирання врожаю, дозволило б уникнути помилок під час ручного заповнення документів та пришвидшило б передачу даних. Аналогічно, впровадження внутрішнього електронного документообігу з використанням кваліфікованих електронних підписів дозволило б усунути потребу у паперових бланках та зменшити обсяг архівних документів.

Підсумовуючи, можна зазначити, що система документообігу ФГ «Гудим» є цілком функціональною, проте за багатьма параметрами належить до традиційної моделі, яка поки що не повністю використовує можливості цифрових технологій. Підприємство має добре налагоджений паперовий документообіг, чіткий розподіл відповідальності та стабільний канал взаємодії між виробничими підрозділами та бухгалтерією. Однак наявність дублювання документів, затримки під час їх передавання та відсутність наскрізної автоматизації знижують ефективність облікового процесу та створюють ризики накопичення неточностей у регістрах.

З огляду на подальшу цифровізацію обліку та зростання вимог до оперативності даних, модернізація документообігу є необхідною умовою забезпечення конкурентоспроможності господарства. У наступних підрозділах буде здійснено оцінку рівня автоматизації обліку та визначено основні проблеми функціонування облікової системи підприємства.

3.2 Оцінка стану автоматизації бухгалтерського обліку у ФГ «Гудим»

Рівень автоматизації бухгалтерського обліку має вирішальне значення для ефективної організації фінансово-господарської діяльності фермерського господарства. В умовах зростання обсягів даних, ускладнення операцій та необхідності оперативного контролю за використанням ресурсів сучасне підприємство не може обмежуватися лише традиційними інструментами обліку. Оцінка стану автоматизації бухгалтерського обліку у ФГ «Гудим» дозволяє

визначити реальний рівень використання цифрових технологій та виявити напрями, які потребують вдосконалення.

На сьогодні у ФГ «Гудим» бухгалтерський облік ведеться із застосуванням програмного забезпечення BAS Бухгалтерія, що забезпечує обробку основних ділянок: облік запасів, основних засобів, розрахунків із контрагентами, заробітної плати, фінансових результатів. Програма використовується для формування регламентованої звітності, розрахунку податкових зобов'язань, обліку операцій у розрізі видів діяльності. Це свідчить про базовий рівень автоматизації, який дозволяє вести облік відповідно до чинного законодавства та мінімізувати кількість технічних помилок.

Разом із тим облікова система працює у режимі часткової автоматизації, коли значна частина операцій потребує ручного введення даних. Первинні документи — зокрема акти списання матеріалів, внутрішні накладні, таблиці обліку робочого часу — надходять у бухгалтерію переважно у паперовій формі, після чого дані переносяться до системи вручну. Це уповільнює процес формування звітності та створює ризики помилок на етапі перенесення інформації з паперу в електронну базу.

Позитивним є те, що господарство вже використовує електронний документообіг із податковими органами та банківськими установами. Реєстрація податкових накладних здійснюється через систему М.Е.Дос, а банківські документи автоматично імпортуються до облікової програми через модуль «Клієнт-Банк». Це дозволяє прискорити обробку значної частини інформації та підвищити оперативність контролю за рухом коштів. Однак внутрішній документообіг ще не інтегрований у цифрову систему, що створює розрив між виробничими підрозділами й бухгалтерією.

Для оцінки рівня автоматизації доцільно проаналізувати ключові ділянки обліку, які мають найбільший вплив на обсяг інформації та точність фінансових даних. У таблиці 3.2 наведено узагальнену характеристику стану автоматизації основних процесів у ФГ «Гудим».

Оцінка рівня автоматизації окремих ділянок обліку у ФГ «Гудим»

Ділянка обліку	Характеристика процесу	Рівень автоматизації
1	2	3
Облік запасів	Ручне оформлення внутрішніх накладних, подальше внесення в BAS	Середній
Облік основних засобів	Амортизація розраховується автоматично, первинні документи вводяться вручну	Високий за функціоналом, середній за документообігом
Облік пального та техніки	Дані зберігаються на паперових актах списання	Низький
Заробітна плата	Табелі передаються на папері, розрахунок автоматичний	Середній
Облік врожайності	Первинні дані фіксуються вручну, оприбуткування — у програмі	Низький
Податкова звітність	Повністю електронна, формування автоматизоване	Високий
Розрахунки з банком	Інтеграція з клієнт-банком	Високий

З наведеної таблиці видно, що рівень автоматизації на підприємстві є нерівномірним. Найбільш автоматизованими є ті ділянки, які пов'язані з

зовнішньою звітністю та фінансовими операціями, тоді як виробничі процеси залишаються здебільшого ручними. Це характерна проблема для більшості невеликих аграрних підприємств, де цифрові інструменти насамперед впроваджуються у фінансових функціях, а виробничі підрозділи працюють за звичною паперовою схемою.

Для кращого розуміння існуючої системи доцільно подати її у вигляді моделі, що демонструє взаємозв'язок між цифровими та ручними компонентами обліку.

Рис. 3.3 – Модель автоматизації облікової системи ФГ «Гудим»

Як видно зі схеми, центральним вузлом облікового процесу є бухгалтерія, яка виконує функцію «містка» між ручними та автоматизованими операціями. Саме тут здійснюється контроль за первинними документами, їх перевірка, введення в облікову систему та формування проводок. Це забезпечує належний рівень

точності, але водночас створює високу залежність від людського чинника та обмежує швидкість обробки інформації.

Однією з ключових проблем є те, що дані з виробничих підрозділів надходять із затримкою. Наприклад, акти списання пального можуть передаватися раз на кілька днів, що ускладнює контроль за витратами під час активних сільськогосподарських робіт. Аналогічно, інформація про рух матеріалів або оприбуткування врожаю часто фіксується вручну, без оперативного внесення у систему. Це призводить до того, що управлінські рішення приймаються на основі інформації, яка не завжди є актуальною.

Разом із тим, наявність базової автоматизації створює хорошу основу для подальшої цифрової трансформації. BAS Бухгалтерія підтримує інтеграцію з іншими модулями BAS ERP, а також може працювати з електронними накладними та автоматизованими системами складу. Таким чином, підприємство має можливість переходити до наскрізної автоматизації без необхідності повної заміни програмних продуктів.

Окремої уваги потребує рівень автоматизації аналітичних функцій. На сьогодні формування аналітичних звітів здійснюється переважно в Excel, шляхом експорту даних із BAS. Це є характерним етапом для підприємств, які ще не впровадили спеціалізовані BI-рішення. Водночас такий підхід ускладнює аналіз великих масивів інформації та не дозволяє формувати візуалізовані панелі управління. Перехід до автоматизованої аналітики може стати наступним кроком підвищення ефективності управління.

Оцінюючи загальний стан автоматизації, можна зробити висновок, що ФГ «Гудим» перебуває на проміжному етапі цифрового розвитку. Підприємство вже має автоматизовані ключові ділянки бухгалтерського обліку, проте виробничі процеси та внутрішній документообіг залишаються переважно ручними. Для повномасштабної цифровізації необхідно інтегрувати всі первинні потоки в єдину цифрову систему, що дозволить забезпечити актуальність даних, спростити контролюючі процедури та підвищити якість управлінських рішень.

Наступні розділи детально розглянуть проблеми функціонування облікової системи та можливі напрями її удосконалення з урахуванням сучасних технологічних можливостей.

3.3 Проблеми функціонування облікової системи на підприємстві

Ефективність облікової системи залежить не лише від застосовуваного програмного забезпечення, а й від того, наскільки узгоджено працюють усі її елементи: первинний облік, документообіг, контроль, аналітика, системи передачі даних та внутрішні регламенти. Аналіз стану облікової системи ФГ «Гудим» свідчить, що попри наявність базової автоматизації та налагодженого документообігу, підприємство стикається з низкою проблем, які впливають на точність фінансових даних, оперативність управлінських рішень та загальну ефективність облікових процесів [43].

Однією з основних проблем є надмірна залежність від паперових первинних документів. Значна частина внутрішніх облікових форм — акти списання матеріалів, таблиці робочого часу, накладні на відпуск запасів, внутрішні звіти бригадирів — складається на папері, після чого інформація переноситься до облікової програми вручну. Така подвійна робота створює ризики технічних помилок, затримок у передачі документів та зниження точності облікових даних. У період інтенсивних польових робіт це може призводити до накопичення документів та формування реєстрів заднім числом, що суперечить принципу своєчасності.

Ще однією суттєвою проблемою є відсутність інтегрованого цифрового документообігу між виробничими підрозділами та бухгалтерією. Усі кількісні показники — списання пального, рух насіння, застосування добрив, обсяг зібраного врожаю — наразі фіксуються вручну. Це ускладнює оперативний контроль за витратами та створює можливість для викривлення інформації. Для аграрних підприємств, де собівартість значною мірою залежить від точності обліку матеріальних ресурсів, такі недоліки мають помітний вплив на фінансовий результат [43].

Також у господарстві простежується недостатній рівень аналітичної обробки даних. Хоча облікова програма забезпечує автоматичне формування проводок та стандартної звітності, аналіз виробничих показників, витрат у розрізі культур, ефективності використання техніки та паливно-мастильних матеріалів здебільшого здійснюється вручну за допомогою Excel. Це ускладнює роботу бухгалтера та управлінського персоналу, оскільки для кожного виду аналізу потрібно витягувати дані з різних регістрів і зв'язати їх між собою. Як наслідок, управлінські рішення приймаються на основі фрагментарної інформації, яка може бути неповною або недостатньо актуальною [48].

Окремої уваги потребує питання контролю за первинними даними. В умовах паперової форми обліку нерідко виникають труднощі з перевіркою достовірності даних, що надходять із виробничих підрозділів. Наприклад, списання пального проводиться на основі паперових актів, які не завжди відображають реальні витрати. Крім того, відсутність автоматичного обліку руху матеріалів може призводити до формування неузгодженостей між даними складу, бухгалтерії та бригад. Це створює ризики нестач, надлишків або необґрунтованого списання ресурсів.

Пов'язана з цим проблема — несистемність внутрішнього контролю. Хоча графік документообігу у ФГ «Гудим» існує, фактичний контроль за його дотриманням здійснюється переважно вручну. Нерідко документи надходять із запізненням, через що регістри оперативного обліку відстають від фактичного стану. Така ситуація особливо критична у період польових робіт, коли значна частина витрат виникає щоденно, і їх несвоєчасне відображення ускладнює планування виробничих процесів, закупівель та логістики.

До структурних проблем можна віднести і недостатню інтеграцію між різними інформаційними потоками підприємства. Наприклад, дані про виробіток техніки, складські залишки або врожайність не підключені до загальної електронної системи. Це означає, що бухгалтерія отримує інформацію не у вигляді даних, що автоматично синхронізуються, а у формі паперових документів чи усних повідомлень. Відсутність єдиного інформаційного середовища призводить до того,

що частина операцій відображається із затримкою, а частина — узагалі може бути втрачена [48].

Перелічені проблеми узагальнено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Основні проблеми функціонування облікової системи ФГ «Гудим»

Проблема	Суть проблеми	Основні наслідки
1	2	3
Паперовий документообіг	Подвійне введення даних, ризики помилок	Викривлення облікової інформації, уповільнення процесів
Відсутність цифрової інтеграції	Дані передаються вручну	Затримки, неточності, збільшення навантаження
Недостатня аналітика	Аналіз у Excel, відсутність BI	Фрагментарність даних, низька оперативність рішень
Слабкий внутрішній контроль	Запізніле надходження документів	Порушення принципу своєчасності, ризики помилок
Нецифровізовані виробничі процеси	Вручну оформлені акти, таблиці	Низька точність обліку витрат і ресурсів
Відсутність автоматичного відстеження витрат	Особливо щодо пального, матеріалів	Неповний контроль, складність виявлення порушень

Ще однією проблемою, яка впливає з аналізу, є надмірне навантаження на бухгалтерів. Через відсутність автоматичного збору даних працівники бухгалтерії змушені витрачати значну частину часу на перевірку документів, їх перенос у програму, узгодження показників між різними підрозділами. У результаті роль бухгалтера зводиться до технічних операцій, тоді як аналітична та контрольна функції відіграють другорядну роль. Це суперечить сучасним вимогам до

бухгалтерського обліку, які передбачають переорієнтацію на прогнозування, аналіз та оцінку ефективності.

Нижче подано узагальнену схему на рис 3.4, яка демонструє взаємозв'язок основних проблем облікової системи підприємства.

Рис. 3.4 - Взаємозв'язок проблем у функціонуванні облікової системи ФГ «Гудим»

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що головними причинами виникнення проблем є:

- недостатня цифровізація первинних процесів;
- відсутність інтегрованої інформаційної системи;
- значна частка ручної праці в обробці документів;
- несистемний характер внутрішнього контролю;
- недостатня автоматизація аналітичних функцій.

Разом ці фактори створюють суттєві ризики для точності фінансової інформації, підвищують трудомісткість обліку та зменшують адаптивність підприємства до сучасних умов. У контексті зростання конкуренції та розвитку агротехнологій перехід до цифрової моделі обліку є не лише бажаним, а й необхідним.

3.4 Напрями підвищення ефективності облікової системи

Підвищення ефективності облікової системи є ключовим завданням для фермерського господарства «Гудим», оскільки нинішній рівень організації облікових процесів містить низку недоліків, що стримують розвиток підприємства в умовах зростаючої конкуренції та поступової цифрової трансформації аграрного сектору. Виявлені проблеми — такі як фрагментарність документообігу, ручне введення даних, затримки в обробці інформації, відсутність інтегрованої аналітики — створюють значні ризики та підвищують операційні витрати. Пропозиції з удосконалення мають базуватися на сучасних технологічних можливостях та відповідати потребам підприємства.

Одним із першочергових напрямів покращення облікової системи є перехід до електронного внутрішнього документообігу. Використання кваліфікованих електронних підписів і розробка внутрішніх електронних форм дозволять повністю відмовитися від паперових документів, що зніме потребу в їх дублюванні, пришвидшить передачу інформації та забезпечить більш високий рівень контролю. Електронні акти, накладні, таблиці та інші документи можуть автоматично зберігатися у внутрішніх архівах підприємства, що значно зменшить ризик втрати документів і спростить підготовку до перевірок. Така система передбачає також можливість автоматичного нагадування працівникам про строки подання документів і автоматичну фіксацію часу їх опрацювання [24].

Другим важливим напрямом є усунення розриву між виробництвом і бухгалтерією через впровадження мобільних інструментів збору первинних даних. Зокрема, механізатори, комірники та бригадири можуть бути забезпечені мобільними додатками або планшетами, через які вони зможуть фіксувати

інформацію про списання пального, відпуск матеріалів, обсяг зібраного врожаю, використання техніки. Дані, внесені на місці, автоматично передаватимуться до облікової системи та мінімізують затримки. Це дозволить формувати інформацію в реальному часі, забезпечуючи оперативний контроль за витратами й виробничими показниками.

Не менш важливим напрямом є розширення автоматизації обліку за рахунок інтеграції BAS Бухгалтерія з іншими модулями та цифровими інструментами. Сучасні системи BAS ERP мають можливість об'єднувати облік матеріалів, складу, виробництва, зарплати та фінансів в єдиному цифровому середовищі. Це забезпечує автоматичне відображення первинних операцій у бухгалтерії без додаткової ручної обробки. Для аграрних підприємств можливе підключення спеціалізованих модулів для обліку врожайності, моніторингу техніки та контролю використання пального [34].

Пропозиції щодо модернізації доцільно узагальнити в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Основні напрями удосконалення облікової системи ФГ «Гудим»

Напрямок удосконалення	Зміст пропозиції	Очікуваний результат
1	2	3
Електронний документообіг	Запровадження внутрішніх електронних актів, накладних, табелів	Усунення дублювання, прискорення передачі даних
Мобільний збір даних	Використання планшетів у виробничих підрозділах	Оперативний контроль, менше помилок
Інтеграція BAS з іншими модулями	Підключення складських, виробничих і аналітичних модулів	Єдиний інформаційний простір
Автоматизація аналітики	Впровадження BI-систем (Power BI, Tableau)	Поглиблений аналіз витрат і доходів

1	2	3
Підвищення цифрової компетентності	Навчання працівників документації та роботі із сервісами	Зменшення помилок, підвищення продуктивності
Кібербезпека	Резервне копіювання, багаторівневий доступ	Захист даних, мінімізація ризиків

Окремого значення набуває автоматизація аналітичних функцій, які наразі виконуються вручну. Використання ВІ-систем дозволяє візуалізувати дані та створити панелі управління, де керівники зможуть у режимі реального часу переглядати ключові показники: собівартість культур, динаміку витрат пального, ефективність використання техніки, фінансові результати за напрямками діяльності. Такі інструменти не лише прискорюють аналіз, а й сприяють виявленню тенденцій, які важко помітити за допомогою традиційних таблиць.

Ще одним напрямом модернізації є посилення внутрішнього контролю шляхом автоматизації контрольних процедур. Програмне забезпечення може автоматично перевіряти правильність заповнення документів, співставляти дані між різними ділянками обліку, контролювати встановлені ліміти використання матеріалів. Наприклад, якщо кількість пального, списаного однією одиницею техніки, перевищує норматив, програма може автоматично сигналізувати про можливі відхилення. Такий підхід суттєво знижує ризики зловживань і неточностей [34].

Для підвищення ефективності обліку важливим є також удосконалення системи зберігання інформації, передусім через використання хмарних сервісів для резервного копіювання. Це дозволяє не лише захистити дані від втрати, але й забезпечити доступ до них у будь-який момент. У сучасних умовах, коли інформація є основним ресурсом, безпека даних набуває стратегічного значення.

Важливим організаційним аспектом є підвищення цифрової компетентності персоналу. Навіть найкраща система не буде ефективною, якщо працівники не зможуть її повністю використовувати. Тому підприємству варто проводити

регулярні навчання з ведення електронних документів, користування програмами обліку, роботи з мобільними додатками та розуміння принципів кібербезпеки.

Логічну картину запропонованих змін демонструє схема нижче (рис.3.5).

Рис. 3.5 – Концептуальна модель модернізації облікової системи ФГ «Гудим»

Узагальнюючи викладене, можна зазначити, що модернізація облікової системи ФГ «Гудим» повинна базуватися на таких ключових принципах: цифровізація всієї первинної інформації, інтегрованість усіх облікових процесів, автоматизація аналітики та контролю, навчання персоналу і забезпечення безпеки даних. Впровадження цих змін дозволить значно знизити трудомісткість облікових робіт, забезпечити більш високу якість інформації та створити підґрунтя для подальшого переходу до сучасної моделі управління підприємством.

РОЗДІЛ 4 НАПЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

4.1 Розробка пропозицій щодо впровадження сучасних програмних засобів (BAS, М.Е.Дос, хмарні сервіси)

Підвищення ефективності облікової системи фермерського господарства «Гудим» значною мірою залежить від того, наскільки вдало підприємство інтегрує сучасні технологічні рішення у свою повсякденну діяльність. З огляду на виявлені недоліки у функціонуванні облікової системи, доцільним є впровадження програмних продуктів, які забезпечують повну або часткову автоматизацію первинних операцій, документообігу, формування звітності, контролю та аналітики. У цьому контексті найбільш перспективними для підприємства є системи BAS, платформа електронного документообігу М.Е.Дос та хмарні рішення, які дозволяють оптимізувати зберігання даних і забезпечити доступ до інформації в режимі реального часу.

Передусім необхідно відзначити, що бухгалтерія ФГ «Гудим» уже використовує BAS Бухгалтерія, однак функціонал системи задіяно не повністю. Програмний продукт підтримує розширені можливості, які підприємство може впровадити для підвищення рівня автоматизації. Так, BAS дозволяє інтегрувати дані із складських модулів, автоматично формувати реєстри виробничих витрат, вести облік запасів у розрізі партій та складів, а також контролювати рух матеріалів у реальному часі. Для аграрних підприємств доступні модулі обліку земельних ділянок, біологічних активів, планування посівних площ та норм списання ресурсів. Використання цих можливостей дозволить підприємству уникнути значної частини ручної роботи та забезпечити повний цикл формування інформації — від первинних виробничих процесів до фінансових результатів.

Упровадження розширеної конфігурації BAS ERP для аграрних підприємств дає змогу створити «єдине вікно» для роботи з усіма видами даних. Ця система об'єднує бухгалтерський облік із виробничими, логістичними та управлінськими процесами. Зокрема, агрономи та керівники виробничих підрозділів можуть вводити інформацію безпосередньо у систему, що усуває необхідність ведення

паперових документів і їх подальшого перенесення у бухгалтерію. У результаті дані стають доступними одразу, без затримок, а бухгалтерський облік набуває ознак оперативної інформаційної системи.

Окремим напрямом удосконалення є впровадження електронного документообігу через М.Е.Дос. Податкова звітність у підприємстві вже формується здебільшого в електронному вигляді, проте внутрішній документообіг залишається паперовим. Можливості системи М.Е.Дос дозволяють створювати внутрішні електронні акти, накладні, акти списання, договори та інші документи, що мають негайно передаватися між працівниками. Наявність кваліфікованого електронного підпису (КЕП) дозволяє зробити такі документи юридично повноцінними. Крім того, М.Е.Дос підтримує обмін документами з контрагентами, включно з автоматичною реєстрацією податкових накладних, що значно спрощує зовнішні операції підприємства.

Результати аналізу показують, що ефективність облікової системи значно підвищиться у разі переходу підприємства до хмарної моделі зберігання та обробки інформації. Хмарні сервіси забезпечують багато переваг: автоматичне резервне копіювання даних, захист від втрати інформації, можливість доступу до системи з мобільних пристроїв, колективну роботу кількох спеціалістів над одними документами. Для підприємства, яке веде сезонну діяльність, така гнучкість є особливо важливою. Хмарні рішення BAS Cloud або інші спеціалізовані сервіси дозволяють скоротити витрати на обслуговування локальних серверів, уникнути проблем із програмним забезпеченням та забезпечити стабільний доступ до даних навіть у разі поломки обладнання.

Нижче подано порівняльну таблицю 4.1, яка демонструє основні характеристики програмних засобів, що рекомендовано до впровадження у ФГ «Гудим».

Характеристика рекомендованих програмних засобів для ФГ «Гудим»

Програмний продукт	Призначення	Переваги	Очікуваний ефект
1	2	3	4
BAS ERP / BAS Бухгалтерія	Комплексна автоматизація обліку та виробництва	Інтеграція, автоматичні проводки, контроль ресурсів	Зменшення ручної праці, підвищення точності
M.E.Doc	Електронний документообіг	Податкові накладні, внутрішні та зовнішні документи	Скорочення часу на документи, відмова від паперу
Хмарні сервіси BAS Cloud	Обробка й зберігання даних	Доступ 24/7, резервне копіювання, кіберзахист	Вища надійність та доступність даних
Мобільні додатки для збору даних	Фіксація первинних даних у полі	Оперативність, мінімум помилок	Актуальні дані, краще планування
Аналітичні панелі BI	Візуалізація та аналіз	Динаміка, графіки, прогнозування	Покращення управлінських рішень

Щоб зрозуміти логіку переходу до сучасної програмної інфраструктури, нижче на рисунку 4.1 подано концептуальну модель інтеграції, рекомендовану для ФГ «Гудим».

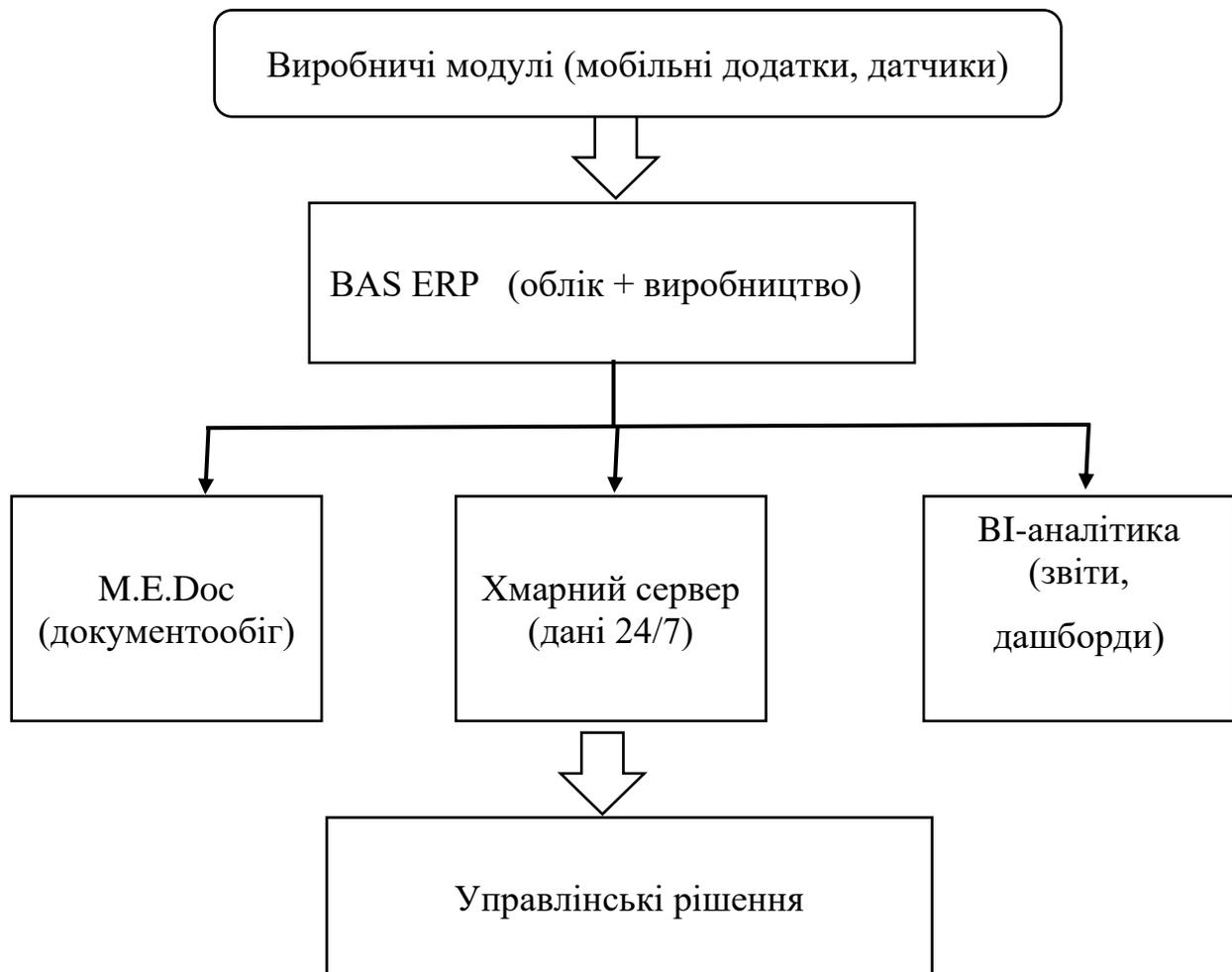

Рис. 4.1 – Модель інтегрованої системи обліку після впровадження BAS, М.Е.Doc та хмарних сервісів

Пропонована модель дозволяє вирішити практично всі проблеми, виявлені у попередньому розділі. Наприклад, замість ручного перенесення даних з паперових актів механізатори можуть фіксувати списання пального безпосередньо у мобільному додатку, який синхронізується з BAS ERP. Це дає можливість одразу бачити фактичні витрати, порівнювати їх із нормами та ухвалювати рішення на основі актуальних даних. Автоматизовані реєстри виробничих витрат забезпечують точний розподіл ресурсів за культурами та видами робіт, що значно спрощує калькулювання собівартості.

Електронний документообіг дозволить відмовитися від паперових архівів та обмежить людський фактор у формуванні документів. Завдяки КЕП усі документи матимуть юридичну силу, а їх узгодження відбуватиметься швидше. Це скоротить

час між виникненням операції та її відображенням у бухгалтерії, що особливо важливо для аграрного підприємства.

Хмарні сервіси доповняють автоматизацію за рахунок безпеки та мобільності. Усі дані зберігатимуться на віддалених захищених серверах, а доступ до інформації матимуть тільки уповноважені працівники. Це дозволить уникнути втрати даних у випадку поломки обладнання чи зовнішніх загроз.

Упровадження сучасних програмних засобів також створить передумови для використання аналітичних панелей BI, що забезпечать глибоке вивчення діяльності підприємства. Керівництво зможе бачити не лише загальні фінансові показники, а й деталізовану інформацію про продуктивність техніки, економію ресурсів, окупність окремих культур та інші важливі метрики. Це суттєво підвищить рівень інформованості та якість управлінських рішень.

Узагальнюючи, можна зазначити, що впровадження BAS ERP, електронного документообігу M.E.Doc, хмарних технологій та мобільних рішень формує для ФГ «Гудим» комплексну цифрову екосистему, яка інтегрує всі етапи діяльності — від виробництва до фінансової звітності. Такий підхід дозволяє не лише усунути існуючі проблеми, а й забезпечити можливість подальшого розвитку, гнучкого планування та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

4.2 Удосконалення системи електронного документообігу

Електронний документообіг є ключовим елементом цифрової трансформації підприємства, адже він забезпечує швидкий, безпечний та системний рух інформації між структурними підрозділами та зовнішніми контрагентами. Для фермерського господарства «Гудим», де досі значна частина документів створюється і передається у паперовій формі, модернізація системи документообігу є критично важливим кроком до підвищення оперативності облікових процесів та забезпечення точності фінансової інформації. Удосконалення електронного документообігу має на меті замінити ручну працю автоматизованими рішеннями, створити уніфіковані цифрові форми та налагодити інтеграцію між усіма підрозділами підприємства.

Першим кроком до модернізації має стати повний перехід внутрішніх документів у електронну форму. У господарстві щоденно створюються десятки різних документів — від актів списання пального і товарно-матеріальних цінностей до табелів обліку робочого часу, лімітно-забірних карт та звітів бригадирів. На практиці значна частина цих документів проходить довгий шлях від моменту створення до передачі у бухгалтерію: спочатку вони оформлюються вручну, потім підписуються керівниками підрозділів, після чого передаються до бухгалтерії для обробки та перенесення у систему BAS. Такий процес є не лише трудомістким, але й потенційно небезпечним у плані викривлення інформації, втрати документів або затримки їх реєстрації.

Впровадження електронних форм документів передбачає створення внутрішніх шаблонів актів, накладних та інших первинних даних у системі М.Е.Дос або в модулі BAS Документообіг. За умови наявності кваліфікованих електронних підписів такі документи набувають однакової юридичної сили з паперовими та можуть оброблятися значно швидше. Працівники виробничих підрозділів отримують можливість передавати документи електронно, а бухгалтерія — отримувати їх без затримок та дублювання.

Важливим елементом удосконаленої системи є автоматизація маршрутизації документів, тобто визначення шляху, яким документ проходить від моменту створення до затвердження. Система може автоматично направляти документ керівнику підрозділу, після його погодження — бухгалтеру, а після обробки — до електронного архіву. Це дозволяє налагодити чітку дисципліну документообігу та зменшити час, який витрачається на ручні переміщення паперових документів.

Для прикладу нижче наведено на рисунку 4.2 типову схему маршрутизації документа у системі електронного документообігу.

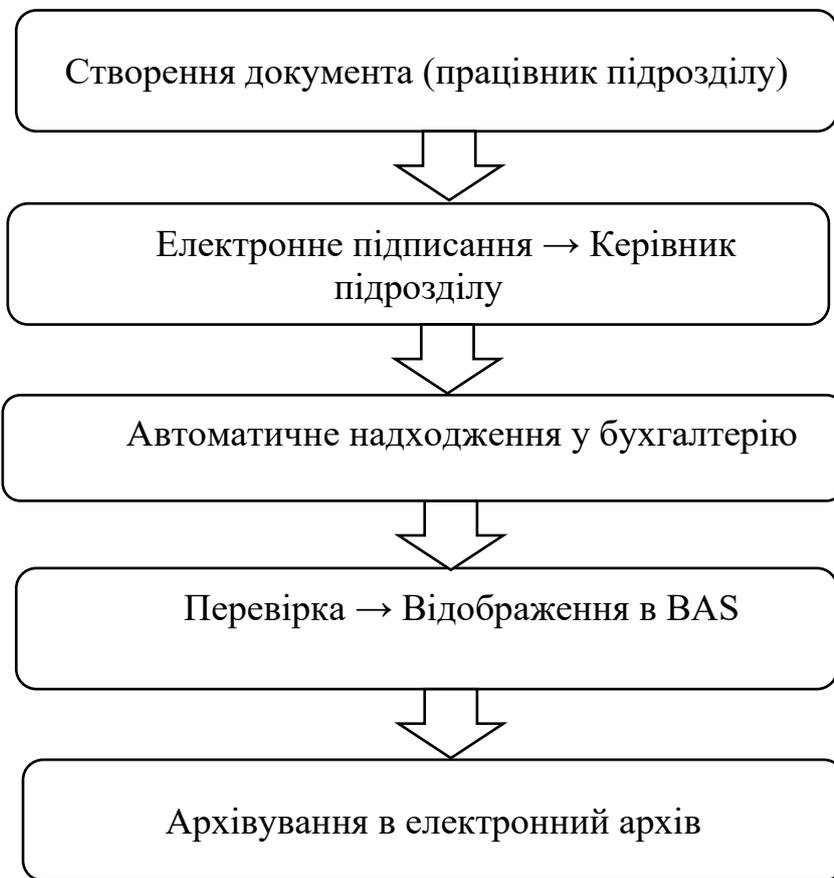

Рис. 4.2 – Схема електронного руху документа у ФГ «Гудим»

Електронний документообіг дає можливість не лише прискорити операції, а й забезпечити високий рівень контролю. Система може автоматично фіксувати дату створення документа, час його погодження, особу, яка здійснила зміни, та інші параметри, що важливі для внутрішнього аудиту. Крім того, електронні документи легко відстежувати, що мінімізує можливість їх втрати або неправильного оформлення.

Ще одним напрямом удосконалення є створення єдиного електронного архіву, де зберігатимуться всі документи підприємства з можливістю швидкого пошуку за датою, видом документа, контрагентом, підрозділом чи іншими параметрами. Це дозволить значно скоротити час на пошук документів, що особливо важливо під час підготовки звітності або проходження перевірок. Хмарні рішення надають можливість дублювати архів на зовнішніх серверах, що забезпечує надійність зберігання даних.

Удосконалення системи передбачає також впровадження мобільних інструментів документообігу, які дозволяють працівникам у полі або на складі створювати електронні акти безпосередньо на місці. Це означає, що механізатор може одразу після виконання роботи оформити акт списання пального або заміну запчастин, а комірник — накладну на відпуск чи приймання матеріалів без повернення до офісу. Усі ці документи будуть автоматично синхронізуватися з BAS, що дасть можливість отримувати інформацію практично миттєво.

З метою оцінки очікуваного ефекту від удосконалення документообігу доцільно подати порівняльну таблицю.

Таблиця 4.2

Порівняння нинішньої та вдосконаленої системи документообігу

Критерій	Нинішня система	Вдосконалена система
1	2	3
Форма документів	Переважно паперові	Повністю електронні
Передача документів	Фізична, із затримками	Миттєва, автоматична
Підписання	Ручне	КЕП
Контроль виконання	Ручний, вибірковий	Автоматичний, наскрізний
Ризик помилок	Високий	Мінімальний
Архівування	Паперовий архів	Електронний архів з пошуком
Інтеграція	Часткова	Повна інтеграція з BAS

Удосконалена система електронного документообігу також створює можливість для автоматизованого контролю фінансових та матеріальних операцій. Наприклад, програма може перевіряти ліміти списання пального, звіряти рівень залишків на складах із даними, внесеними працівниками, та формувати сповіщення у разі перевищення нормативів. Це дозволяє зменшити ризики нецільового використання ресурсів, що особливо актуально для аграрного бізнесу.

Одним із важливих аспектів цифрового документообігу є зменшення витрат на папір, друк та архівування, які у великих господарствах можуть становити

суттєву частину операційних витрат. Крім того, відмова від паперових документів сприяє екологічності виробничих процесів та відповідає сучасним вимогам сталого розвитку.

Упровадження електронної системи передбачає і підвищення цифрової грамотності персоналу, оскільки працівники мають навчитися працювати з електронними формами, користуватися КЕП, взаємодіяти через внутрішню мережу та мобільні застосунки. Це може потребувати початкових витрат часу, але у перспективі значно підвищує ефективність роботи.

Загалом удосконалена система електронного документообігу повинна виглядати як єдине інтегроване цифрове середовище, де кожний документ створюється, узгоджується, підписується та архівується без участі паперу. На концептуальному рівні така модель може бути подана так:

Рис. 4.3 – Цільова модель електронного документообігу ФГ «Гудим»

Отже, модернізація системи електронного документообігу у ФГ «Гудим» є стратегічно важливим напрямом, який дозволить усунути ключові проблеми

облікового процесу: затримки в передачі даних, дублювання документів, високий рівень ручної роботи, нерегулярність внутрішнього контролю та обмежений доступ до інформації. Завдяки впровадженню електронних форм документів, мобільних рішень і хмарного архівування підприємство зможе перейти на новий рівень ефективності, де інформація стає доступною, достовірною та повністю захищеною.

4.3 Автоматизація процесів формування звітності

Формування звітності є одним із ключових етапів бухгалтерського обліку, оскільки саме звітні показники слугують основою для аналізу фінансових результатів, ухвалення управлінських рішень, взаємодії з контролюючими органами та оцінки стабільності підприємства. У фермерському господарстві «Гудим» процес складання звітності здійснюється частково автоматизовано: податкова та фінансова звітність формуються через BAS та М.Е.Дос, однак значна частина підготовчих робіт виконується вручну. Це знижує ефективність, збільшує терміни обробки даних та підвищує ризик технічних помилок.

Автоматизація процесів формування звітності передбачає впровадження системи, у якій інформація з первинних документів надходить у реєстри обліку автоматично, без дублювання та внесення вручну. Таким чином, звітність формується не в результаті окремої трудомісткої операції, а як природний підсумок поточного облікового процесу. Повна автоматизація передбачає створення інтегрованого середовища, у якому виробничі, складські, фінансові та податкові дані поєднуються у єдиній платформі.

Першим елементом автоматизації є використання вбудованих механізмів BAS для автоматичного формування регламентованої звітності. У сучасних версіях BAS передбачено автоматичне генерування оборотно-сальдових відомостей, форм фінансової звітності, податкових декларацій з ПДВ, єдиного податку, звітності з ЄСВ та інших обов'язкових документів. Усі ці форми заповнюються на основі даних реєстрів, тому якість звітності напряму залежить від якості первинної інформації, внесеної в систему.

Разом із тим, у нинішній моделі роботи підприємства значну частину первинних даних вводиться вручну, що створює умови для накопичення помилок та неузгодженостей. Для усунення цього недоліку доцільно інтегрувати модулі складського й виробничого обліку BAS ERP, що дозволить синхронізувати обсяги виробництва, витрати матеріалів, використання техніки та інші показники з бухгалтерськими регістрами. У такому випадку звітність формуватиметься на основі актуальної та повністю звіреної інформації.

Важливим елементом автоматизації є використання електронного документообігу як попереднього етапу формування звітності. Якщо первинні документи надходять до системи одразу в електронному вигляді, програма може автоматично формувати бухгалтерські проводки, фіксувати рух активів та обчислювати виробничі витрати. Це дозволяє уникнути дублювання й забезпечує кращу відповідність фактичних даних обліковим регістрам.

Нижче на рис. 4.4 подано узагальнену модель автоматизованої системи формування звітності.

Рис. 4.4 – Модель автоматизованого формування звітності на ФГ «Гудим»

Суттєве значення у процесі автоматизації має усунення ручного зведення даних у Excel, що нині використовується для аналізу витрат, складання внутрішніх звітів та підготовки управлінської інформації. Хоча Excel залишається потужним інструментом для аналітики, його використання у якості основного засобу звітності призводить до фрагментації даних, оскільки звіти створюються поза обліковою системою. Для виправлення цієї ситуації необхідно впровадити аналітичні панелі BI (Power BI, Tableau, Zoho Analytics), які підключаються безпосередньо до BAS і автоматично оновлюють інформацію у режимі реального часу.

BI-системи дозволяють будувати інтерактивні графіки, діаграми, аналітичні панелі, які можуть відображати, наприклад:

- порівняння фактичних та нормативних витрат;
- прибутковість культур у розрізі полів;
- динаміку руху матеріалів;
- завантаженість техніки;
- прогнозовану рентабельність майбутніх посівних кампаній.

Візуалізація даних дозволяє керівникам швидше орієнтуватися у великій кількості показників і виявляти тенденції, які не завжди очевидні при аналізі табличних форм.

Ще одним важливим напрямом удосконалення є автоматизація податкової звітності через повну інтеграцію BAS і М.Е.Дос. Нині податкові декларації формуються у BAS, а подання здійснюється через М.Е.Дос. Проте значна частина контролю відбувається вручну: бухгалтер перевіряє відповідність даних, звіряє реєстри та здійснює коригування. Удосконалена модель передбачає автоматичну передачу сформованих декларацій із BAS до М.Е.Дос, їх автоматичну перевірку, проставлення КЕП та надсилання до податкових органів.

Приклад такої інтеграції наведено у вигляді схеми на рис. 4.5.

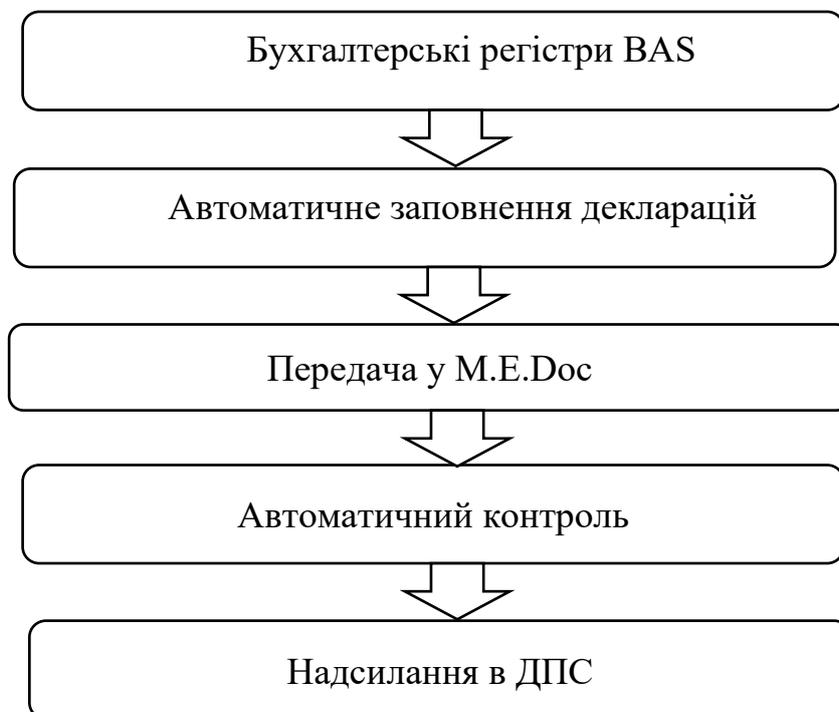

Рис. 4.5 – Інтеграція BAS та М.Е.Дос у процесі автоматизації звітності

Для оцінки очікуваного ефекту від таких змін доцільно порівняти характеристики нинішньої та автоматизованої систем звітності, що наведено у таблиці 4.3.

Таблиця 4.3

Порівняння процесів формування звітності до та після автоматизації

Критерій	Нинішній процес	Автоматизований процес
1	2	3
Формування даних	Ручне введення, часткове дублювання	Автоматичне накопичення в реєстрах
Створення звітів	Значна частина — вручну або у Excel	Автоматичне заповнення форм
Точність	Середня, залежить від людського фактора	Висока, контроль у системі
Подання звітів	Переважно електронне, але вручну ініційоване	Повністю автоматизоване

1	2	3
Час підготовки	Від кількох годин до кількох днів	Мінімальний, у режимі реального часу
Контроль	Ручна перевірка	Автоматичні алгоритми контролю

Одним із важливих результатів автоматизації формування звітності є можливість створення оперативної управлінської звітності. На відміну від фінансової чи податкової звітності, яка має чітко визначені форми та періодичність, управлінська звітність формується відповідно до потреб керівництва. Її цінність — у можливості швидко побачити ключові показники ефективності без затримки, що є критично важливим для аграрного бізнесу, де ситуація змінюється щодня.

Удосконалена система дозволить керівникам господарства отримувати такі звіти автоматично:

- щоденний звіт про залишки матеріалів;
- звіт про витрати пального в розрізі техніки;
- оперативний баланс;
- звіт про виконані роботи за полями;
- календар посівних та збиральних робіт;
- аналіз рентабельності культур.

Це забезпечить високу прозорість та дозволить швидко реагувати на відхилення, оптимізуючи робочі процеси.

Крім того, автоматизація процесів формування звітності створює основу для прогнозного аналізу, коли система на основі історичних даних може моделювати очікувану врожайність, витрати, рух коштів або майбутні фінансові результати. Для аграрного підприємства, яке працює у сезонному циклі, це має стратегічне значення: точний прогноз дозволяє оптимізувати закупівлі, планувати технічне забезпечення, оцінювати потребу в фінансових ресурсах.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що автоматизація процесів формування звітності у ФГ «Гудим» має такі ключові переваги:

- підвищення точності фінансових та податкових даних;
- скорочення трудомісткості облікових операцій;
- оперативність формування показників;
- створення умов для комплексної аналітики;
- зменшення ризиків помилок і затримок; можливість інтеграції з плануванням та прогнозуванням.

Автоматизована система звітності стає не просто засобом виконання регламентованих вимог, а важливим інструментом управління підприємством. Вона дозволяє керівництву оперативно реагувати на зміни у виробництві, контролювати витрати, аналізувати результати та забезпечувати стабільний розвиток господарства.

4.4 Розрахунок економічного ефекту від удосконалення облікової системи

Будь-які зміни, пов'язані з удосконаленням облікової системи підприємства, мають бути економічно обґрунтованими. Впровадження сучасних технологій — програм BAS ERP, електронного документообігу М.Е.Дос, хмарних сервісів, мобільних додатків для збору первинних даних та аналітичних платформ ВІ — потребує певних інвестицій. Водночас очікуваний економічний ефект, який включає зменшення операційних витрат, підвищення точності обліку, оптимізацію ресурсів і зростання продуктивності праці, здебільшого значно перевищує витрати на впровадження.

Для фермерського господарства «Гудим» розрахунок економічного ефекту ґрунтується на аналізі нинішнього стану облікової системи та оцінці покращень, які відбудуться після запровадження сучасних технологічних рішень. Економічний ефект від цифрової трансформації можна умовно поділити на три групи: прямі фінансові вигоди, непрямі економічні вигоди, стратегічні та довгострокові ефекти [29].

До прямих вигод належать зменшення витрат на папір, друк, архівування, скорочення часу роботи бухгалтерів і виробничих працівників, зменшення

кількості помилок, які потребують виправлення, та зниження ризиків фінансових санкцій за неправильну звітність. Непрямі вигоди включають прискорення ухвалення рішень, кращий контроль використання ресурсів, зменшення втрат, підвищення точності планування та більш ефективного управління технікою й матеріалами. Довгострокові ефекти стосуються підвищення конкурентоспроможності, підготовки підприємства до масштабування, поліпшення структури управління та створення цифрової культури [29].

Для оцінки економічного ефекту розглянемо у таблиці 4.4 основні напрями модернізації облікової системи та їх вплив на витрати підприємства.

Таблиця 4.4

Основні напрями модернізації та їх потенційний економічний ефект

Напря́м	Вид економії	Орієнтовний ефект
1	2	3
Електронний документообіг	Зменшення витрат на папір, друк, архів; скорочення часу обробки документів	15–25% економії операційних витрат на документообіг
BAS ERP + інтеграція модулів	Зменшення ручного введення даних, автоматизація проводок	До 30% економії трудових витрат бухгалтерії
Мобільний збір первинної інформації	Скорочення втрат від неточностей, оперативний контроль	10–15% економії на матеріалах і ПММ
ВІ-аналітика	Підвищення якості планування та контролю	+5–10% до продуктивності та ефективності
Хмарні сервіси	Зменшення витрат на обладнання та ІТ-підтримку	Економія до 20% витрат на ІТ

Щоб продемонструвати економічний ефект у кількісному вимірі, проведемо умовні розрахунки на основі усереднених показників подібних господарств.

Припустимо, що підприємство щороку витрачає:

- на папір і друк — близько 35 тис. грн;
- на зберігання паперових архівів — 10 тис. грн;
- на робочий час бухгалтерів, зайнятий ручним введенням даних — еквівалент 1,2 ставки бухгалтера (~180 тис. грн на рік);
- втрати від неточностей у фіксації ПММ та запасів — до 60 тис. грн/рік;
- витрати на обслуговування локального серверу — 25–30 тис. грн.

Після цифрової трансформації очікується наступна економія:

Таблиця 4.5

Оцінка економії витрат після впровадження удосконаленої облікової системи

Стаття витрат	Поточні витрати (грн/рік)	Очікувана економія	Новий рівень витрат
1	2	3	4
Папір і друк	35 000	80–90%	3 500–5 000
Архівування	10 000	100% (електронний архів)	0
Ручне введення даних	180 000	25–35%	115 000–135 000
Втрати від неточностей	60 000	50%	30 000
Локальні ІТ- витрати	30 000	20–30%	21 000–24 000

Сумарна орієнтовна економія: 120–150 тис. грн на рік (за мінімальними оцінками).

Це прямий, вимірюваний ефект. Якщо ж враховувати непрямі вигоди — оптимізацію витрат ПММ, підвищення ефективності використання техніки,

уникнення штрафів і помилок, скорочення простоїв — реальний економічний ефект може сягати 170–220 тис. грн на рік.

Для візуалізації наведемо структуру економії у вигляді схеми (рис.4.6):

Рис. 4.6 – Структура економічного ефекту від цифрової трансформації

Для повнішої картини розрахуємо окупність інвестицій (ROI) у модернізацію облікової системи. Припустимо, що:

- впровадження BAS ERP — 120–150 тис. грн,
- перехід на М.Е.Дос з внутрішніми модулями — 8–15 тис. грн,
- хмарні сервіси — 12–18 тис. грн/рік,
- мобільні додатки та КЕП — 10–12 тис. грн,
- ВІ-аналітика — 8–10 тис. грн.

Разом інвестиції: приблизно 170–200 тис. грн на перший рік.

Якщо економія становить орієнтовно 150–220 тис. грн на рік, то проект окуповується протягом 8–14 місяців. Це є дуже високим показником для аграрного підприємства та свідчить про доцільність цифровізації.

Нижче подано формулу розрахунку економічного ефекту, яку можна використати для подальшого підрахунку із реальними даними:

Формула економічного ефекту:

$$E=(V_p-V_n)+E_n+E_d \quad (4.1)$$

де:

E — загальний економічний ефект;

V_p — поточні витрати;

V_n — витрати після цифровізації;

E_n — непрямі економічні вигоди (оптимізація ресурсів, зменшення втрат);

E_e — довгострокові ефекти (покращення управління, зменшення ризиків).

На рисунку 4.7 зображено модель окупності цифровізації.

Рис. 4.7 – Модель окупності цифровізації

Узагальнюючи проведені розрахунки, можна зробити висновок, що впровадження сучасних програмних засобів та електронного документообігу є економічно обґрунтованим і забезпечує значний потенціал для скорочення витрат, підвищення ефективності управління та мінімізації ризиків. Економічний ефект проявляється як у вигляді вимірюваної економії коштів, так і у вигляді суттєвого покращення бізнес-процесів, що формує конкурентну перевагу на ринку.

Цифрова трансформація облікової системи ФГ «Гудим» дозволяє перейти від трудомісткого, фрагментованого та частково ручного обліку до гнучкої, прозорої й автоматизованої моделі, яка відповідає сучасним вимогам аграрного бізнесу.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами виконання кваліфікаційної роботи можна зробити наступні висновки:

1. У результаті проведеного дослідження було встановлено, що облікова система фермерського господарства «Гудим» виконує основні функції, проте має низку суттєвих недоліків, які стримують розвиток підприємства в умовах сучасних ринкових викликів. Аналіз нормативно-правової бази підтвердив, що облікова система в Україні має чітку багаторівневу структуру, яка забезпечує стандартизацію процедур, однак залишає підприємствам можливість формувати власну облікову політику з урахуванням специфіки діяльності. Це відкриває простір для впровадження сучасних технологічних рішень, які здатні перетворити облік із технічного процесу на високотехнологічний управлінський інструмент.

2. Вивчення сучасних підходів до цифровізації показало, що провідні підприємства світу переходять до комплексних інтегрованих систем, де облік, аналіз, документообіг і планування об'єднані в єдиному інформаційному середовищі. Зарубіжний досвід свідчить, що використання ERP-систем, роботизованих інструментів, хмарних технологій та BI-систем забезпечує високу оперативність і точність даних, що є визначальним чинником конкурентоспроможності.

3. Аналіз діючої системи обліку у ФГ «Гудим» дозволив виявити основні проблеми: переважання паперових первинних документів, значну частку ручної праці, дублювання операцій, несвоєчасність відображення даних, недостатню автоматизацію контролю та відсутність інтегрованої аналітики. Такі недоліки призводять до затримок у процесі підготовки звітності, зниження точності даних і збільшення трудових витрат.

4. Запропоновані напрями удосконалення передбачають комплексну цифрову трансформацію облікової системи, яка включає:

- запровадження електронного документообігу для всіх внутрішніх і зовнішніх документів;
- інтеграцію BAS з виробничими та складськими модулями;

- використання мобільних додатків для збору первинної інформації в полі та на складах;
- впровадження систем бізнес-аналітики для управлінської звітності;
- перехід до хмарного середовища з метою підвищення безпеки та доступності даних;
- підвищення цифрової компетентності персоналу.

5. Економічний розрахунок показав, що сумарна вигода від цифрової трансформації може становити 120–220 тис. грн на рік, тоді як загальний обсяг інвестицій коливається у межах 170–200 тис. грн. Таким чином, окупність проєкту становить від 8 до 14 місяців, що підтверджує економічну доцільність запропонованих заходів.

Пропозиції до висновків кваліфікаційної роботи:

1. Удосконалити облікову систему підприємства шляхом переходу від фрагментарного використання цифрових інструментів до цілісної автоматизованої облікової системи, що забезпечить єдиний інформаційний простір для обліку, контролю та формування управлінської інформації.

2. Інтегрувати електронний документообіг у загальну облікову систему підприємства, передбачивши електронне формування, обробку та зберігання первинних документів, що дозволить підвищити оперативність облікових процесів і якість інформаційного забезпечення управління.

3. Автоматизувати процеси формування фінансової та податкової звітності на основі облікових даних, що сприятиме підвищенню точності звітної інформації, зменшенню впливу людського фактора та своєчасному прийняттю управлінських рішень.

4. Розширити функціональні можливості облікової системи шляхом використання аналітичних інструментів сучасних програмних продуктів, що забезпечить перехід від облікової до інформаційно-аналітичної моделі бухгалтерського обліку на підприємстві.

Загалом виконане дослідження підтверджує, що цифровізація облікової системи є ключем до підвищення ефективності функціонування фермерських

господарств. Запровадження сучасних програмних засобів не лише оптимізує облікові процедури, а й забезпечує нову якість управління, можливість оперативно реагувати на зміни у виробництві та підвищити рівень конкурентоспроможності на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12> (дата звернення: 06.12.2025)
2. Податковий кодекс України: Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755>-(дата звернення: 06.12.2025)
3. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 436-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 06.12.2025)
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. №996-XIV / Верховна Рада України. URL: zakon.rada.gov.ua/go/996-14 (дата звернення: 06.12.2025)
5. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 р. № 973-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>(дата звернення: 06.12.2025)
6. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text> (дата звернення: 06.12.2025)
7. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05 жовтня 2017 р. № 2155-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 06.12.2025)
8. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text> (дата звернення: 06.12.2025)
9. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 / Міністерство фінансів України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 17.12.2025).

10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»: наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 р. № 628 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17> (дата звернення: 06.12.2025)

11. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 24.04.2000 р. № 92 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 06.12.2025)

12. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99> (дата звернення: 06.12.2025)

13. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 06.12.2025)

14. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00> (дата звернення: 06.12.2025)

15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05> (дата звернення: 06.12.2025)

16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи». : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00> (дата звернення: 06.12.2025)

17. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України / Міністерство фінансів України від 30.11.99 р. №291. / Міністерство

фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення 29.12.2025).

18. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. №291 / 94 Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0893-99> (дата звернення 29.12.2025).

19. Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ Міністерства Фінансів України від 24 травня 1995 р. № 88 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення 29.12.2025).

20. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку: наказ Міністерства фінансів України від 19 квітня 2001 № 186 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01> (дата звернення 26.12.2025).

21. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік і фінансова звітність в Україні : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 560 с.

22. Жук В. М. Облік витрат і калькулювання собівартості продукції : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2020. 512 с.

23. Кіндрацька Г. І. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Львів : Новий Світ–2000, 2021. 480 с.

24. Куцик П. О. Цифровізація бухгалтерського обліку в умовах трансформації економіки : монографія. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022. 310 с.

25. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку : навчальний посібник. Київ : Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, 2020. 360 с.

26. Лень В. С. Бухгалтерський облік в аграрних підприємствах : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 480 с.

27. Палюх М. С. Електронний документообіг на підприємстві : навчальний посібник. Київ : Академія, 2021. 256 с.

28. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник. Київ : Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, 2020. 520 с.
29. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : підручник. Київ : Знання, 2021. 654 с.
30. Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку : навчальний посібник. Київ : Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, 2020. 424 с.
31. Тарасова Т. О. Облік і звітність у фермерських господарствах : монографія. Київ : Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», 2020. 290 с.
32. Швець В. Г. Управлінський облік : підручник. Київ : Знання, 2021. 440 с.
33. Чумаченко М. Г. Фінансовий менеджмент : підручник. – Київ : КНЕУ, 2021. – 540 с. Гаврилюк О. В. Цифровізація бухгалтерського обліку як чинник підвищення ефективності управління підприємством // Бухгалтерський облік і аудит. 2021. № 6. С. 24–31.
34. Жук В. М. Розвиток облікової системи аграрних підприємств в умовах цифрової трансформації // Облік і фінанси. 2022. № 3. С. 12–19.
35. Кіндрацька Г. І. Методичні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств // Фінанси України. 2020. № 11. С. 88–95.
36. Куцик П. О., Сторожук Т. М. Сучасні цифрові технології в бухгалтерському обліку та звітності // Фінанси України. 2022. № 5. С. 45–53.
37. Лень В. С. Особливості організації бухгалтерського обліку в аграрних підприємствах // Економіка агропромислового комплексу. 2021. № 4. С. 67–73.
38. Палюх М. С. Електронний документообіг як інструмент оптимізації облікових процесів // Бухгалтерський облік і аудит. 2021. № 7. С. 28–34.
39. Савицька Г. В. Аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами підприємства // Економіка України. 2020. № 9. С. 54–62.
40. Сопко В. В. Інформаційне забезпечення системи управління підприємством // Вісник Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. 2021. № 6. С. 31–38.
41. Тарасова Т. О. Облікова інформація в системі управління фермерськими господарствами // Економіка агропромислового комплексу. 2022. № 2. С. 41–48.

42. Шевчук В. О. Автоматизація формування фінансової звітності підприємств // Науковий вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2023.

43. Бойко Л. О. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку на підприємствах аграрного сектору. Сучасні проблеми розвитку аграрної економіки : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 21–22 жовтня 2021 р. Київ, 2021. С. 112–115.

44. Гаврилук О. В. Інформаційні системи як інструмент підвищення ефективності облікової діяльності підприємства. Актуальні проблеми економіки та управління : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Львів, 15 квітня 2022 р. Львів, 2022. С. 54–57.

45. Жук В. М. Облікове забезпечення управління витратами в аграрних підприємствах. Облік, аналіз і аудит: сучасні виклики та перспективи розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 18–19 листопада 2020 р. Київ, 2020. С. 23–27.

46. Кіндрацька Г. І. Методичні аспекти аналізу фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних змін : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 10 березня 2021 р. Тернопіль, 2021. С. 89–93.

47. Куцик П. О. Цифрові технології в системі бухгалтерського обліку та звітності. Цифрова економіка: тренди, ризики та можливості : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 3–4 грудня 2022 р. Харків, 2022. С. 141–145.

48. Лень В. С. Особливості формування облікової політики аграрних підприємств. Розвиток аграрного сектору економіки України : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Полтава, 27 травня 2020 р. Полтава, 2020. С. 67–71.

49. Палюх М. С. Електронний документообіг у системі управління підприємством. Сучасні інформаційні технології в економіці та управлінні : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 14–15 жовтня 2021 р. Одеса, 2021. С. 98–102.

50. Савицька Г. В. Аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами підприємства. Економічний розвиток підприємств: теорія і практика : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Вінниця, 9 квітня 2021 р. Вінниця, 2021. С. 35–39.

51. Сопко В. В. Організація бухгалтерського обліку в умовах цифровізації економіки. Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу і аудиту : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 26 листопада 2022 р. Київ, 2022. С. 17–21.

52. Тарасова Т. О. Облікова інформація як основа управлінських рішень у фермерських господарствах. Сталий розвиток аграрного сектору економіки : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Умань, 20 травня 2023 р. Умань, 2023. С. 124–128.

53. Міністерство фінансів України. Офіційний вебсайт. URL: <https://www.mof.gov.ua> (дата звернення: 20.12.2025).

54. Державна податкова служба України. Офіційний вебсайт. URL: <https://tax.gov.ua> (дата звернення: 20.12.2025).

55. Державна служба статистики України. Офіційний вебсайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 20.12.2025).

56. Національний банк України. Офіційний вебсайт. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 20.12.2025).

57. Organisation for Economic Co-operation and Development. Digitalisation and Accounting Information Systems. Paris, 2022.

58. Food and Agriculture Organization of the United Nations. Digital Technologies in Agriculture. Rome, 2021.

59. World Bank. Digital Economy for Agriculture. Washington, 2022.

60. Deloitte. Digital Transformation in Accounting and Finance. London, 2022.

61. PwC. Global Accounting and Reporting Trends. London, 2023.

62. KPMG. The Future of Finance Function. London, 2023.

63. Бондаренко Н. П. Організація бухгалтерського обліку на підприємствах аграрного сектору економіки : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2020. 215 с.

64. Гриценко О. М. Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами підприємств : дис. канд. екон. наук : 08.00.09. Харків, 2021. 228 с.

65. Кравченко Л. І. Розвиток облікової системи підприємств в умовах цифровізації економіки : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.09. Київ, 2022. 24 с.

66. Мельник Т. В. Інформаційні технології в бухгалтерському обліку та звітності : дис. канд. екон. наук : 08.00.09. Львів, 2020. 210 с. Україна в цифрах 2023 : статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2024. Сільське господарство України 2023 : статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2024.

67. Фінансова звітність підприємств України за 2023 рік: статистичний збірник / Державна служба статистики України. Київ, 2024.

68. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Електронний каталог наукових публікацій. URL: <https://www.nbuv.gov.ua> (дата звернення: 20.12.2025).

69. Репозитарій Національного університету біоресурсів і природокористування України. URL: <https://repository.nubip.edu.ua> (дата звернення: 20.12.2025).

70. Репозитарій Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. URL: <https://ir.kneu.edu.ua> (дата звернення: 20.12.2025).

ДОДАТКИ